

2. Kongres Slovenske krovne zveze za psihoterapijo PSIHOTERAPIJA OTROK IN MLADOSTNIKOV

31. maj – 2. junij 2024, Rogla

2nd Congress of the Slovenian Umbrella Association
for Psychotherapy

CHILD AND ADOLESCENT PSYCHOTHERAPY

31 May - 2 June 2024

2. Kongres Slovenske krovne zveze za psihoterapijo (v nadaljevanju SKZP) z naslovom *Psihoterapija otrok in mladostnikov* je tu za vse vas, ki delate na omenjenem področju, in je tu za ranljivo družbeno skupino, ki je bila v našem prostoru in stroki predolgo zanemarjena in spregledana.

Na SKZP smo se odločili, da usmerimo pogled v prostor, kjer otroci in mladostnice/ki so, zato tokrat k sodelovanju vabimo širok krog strokovnjakov/inj in podpornikov/nic tega prostora za skupno ustvarjanje, strokovni razvoj in raziskovanje.

Vabimo psihoterapevte/tke, ki v svoji praksi sodelujete z otroki ter mladostnicami/ki, bodisi neposredno (kot psihoterapevti/tke otrok in mladostnic/kov) ali pa posredno (kot individualni, partnerski in družinski psihoterapevti/tke otrokovih pomembnih odraslih).

Vabimo pa tudi psihoterapevte/tke, ki se ukvarjate z odraslimi, saj v svojih obravnavah zagotovo raziskujete otroške in mladostniške dele svojih klientk/ov. V vsaki zgodbi odraslega – v njegovem prostoru in času – je tudi otrok in je

mladostnik/ca.

Kongres izreka dobrodošlico tudi strokovnjakom/injam drugih pomagajočih poklicev, ki sodelujete z otroki in mladostnicami/ki.

Vsem strokovnim delavkam/cem s področja vzgoje in izobraževanja (svetovalne/i delavke/ci, vzgojitelji/ce, učitelji/ce, profesorji/ce in ravnatelj/ce ipd.), ki širite svojo podporno mrežo dela v vrtcih, šolah in na fakultetah. Vi ste tisti, ki ste direktno in v prvi vrsti vsakodnevno v stiku z njimi.

Vsem strokovnim delavkam/cem, ki delujete na področju socialnega varstva, na centrih za socialno delo, ki se znajdete v vrtincu multidisciplinarnih obravnav in rišete smernice reševanja težav. Verjamemo, da boste na kongresu pridobile/li pomembna nova znanja za ravnanje, metode in tehnike pomoči tako zase osebno kot za svoje delo.

Prisrčno ste vabljeni tudi klinični/e psihologi/nje, pedopsihiatri/nje, pediatri/nje, ki ste nepogrešljiv del tima, saj imamo izkušnjo, da se naša znanja lepo dopolnjujejo.

Vabljeni pa tudi sodnice/ki, policisti/ke, odvetnice/ki in ne nazadnje predstavniki nevladnega sektorja ter mladinski/e delavci/ke prostovoljke/ci, študenti/tke vseh družboslovnih smeri oz. vsi, katerih delo je usmerjeno v pomoč in podporo otrokom in mladim.

Povabilo velja zelo širokemu krogu strokovnjakinj/ov, saj ste prav vsi izredno pomemben člen v mreži pomoči otrokom in mladim. Želimo, da bi ta kongres predstavljal varen prostor za stičišče vseh strok, ki sodelujemo v procesih podpore in pomoči otroku oz. mladostniku/ku, saj nas povezuje isti cilj: ustvariti dovolj dobro in varno ter spodbudno okolje za naše najmlajše.

Cilj tokratnega kongresa je krepitev strokovnih znanj za delo z otroki in mladostniki/cami pa tudi krepitev meddisciplinarnega sodelovanja v mreži pomoči otroku in mladostniku/ci ter družini. Želimo si prihodnost, v kateri bomo vsi udeleženi skupaj ustvarjali povezanost v mreži pomoči otroku in mladostniku/ci, ki je utemeljena na sodelovanju, strokovni ekspertizi, sočutju do otroka. Mreži, v kateri bo upoštevan in slišan glas otroka oz. mladostnika/ce.

Pri tem želimo posebej poudariti vlogo in delo psihoterapevta/ke otrok in mladostnic/kov v multidisciplinarnem pristopu, kjer sodeluje z ostalimi strokami. Verjamemo, da je psihoterapevt/ka zaradi svojih kompetenc in znanj ter vloge, ki jo ima v življenju otroka ali mladostnice/ka, lahko izredno pomemben zastopnik otroka ter njegov glas, da ga slišimo.

Vse, ki vas vsebina našega tokratnega kongresa pokliče, vabimo, da se z nami izpopolnujete in tvorite pomembno strokovno skupnost, kajti le strokovno znanje, povezovanje med strokami in ozaveščen pogled na lastno delo lahko

nudijo varen prostor za naše otroke in mladostnice/ke.

Zavedanje in odprtost za opazovanje kaj, kako in zakaj delamo, naj bo osrednja pot našega srečanja. Soustvarjajmo sočutno in kreativno okolje.

Prisrčno vabljeni na kongres, da skupaj z nami naredite korak več h krepitvi strokovne in sodelovalne oz. kolaborativne prakse, ko gre za pomoč in podporo otrokom in mladim.

Ksenja Kos, CTA-P,
predsednica SKZP

PROGRAM KONGRESA 2. KONGRESA SKZP PSIHOTERAPIJA OTROK IN MLADOSTNIKOV

PETEK, 31. 5. 2024

8.30 – 10.00: Prijava

10.00 – 10.30: POZDRAVNI GOVOR Ksenje Kos, predsednice SKZP

10.30 – 11.00: PLENARNO PREDAVANJE (v angleškem jeziku)

Tanja Šraj Lebar

Standardi usposabljanja: Varna pot za bodoče psihoterapevte ter ranljive otroke in mladostnike

Training standards: A safe path for future psychotherapists and vulnerable children and young people

11.00 – 12.30: PLENARNO PREDAVANJE (v angleškem jeziku)

Ferdinand Bijzet

Najprej družina, nato otrok: Kako delati z otroki znotraj družinske dinamike

First the family, then the child: How to work with children within the family dynamics

12.30 – 14.30: Kosilo

14.30 – 16.00: DELAVNICE

16.00 – 16.30: Odmor s kavo in čajem

16.30 – 18.00: DELAVNICE

18.00 – 20:30: Večerja

20.30: KULTURNI DOGODEK: Nastop Impro lige: Tukaj in zdaj

SOBOTA, 1. 6. 2024

7.30 – 8.30: JUTRANJI RITUAL: Prebujanje ob zvokih gonga z Ano Bratina

8.30 – 9.30: Zajtrk

9.30 – 11.45: SIMPOZIJ z diskusijo in vprašanji udeležencev

Glas otroka in varstvo koristi otroka v primerih ločitev, kjer je prisoten visok konflikt ali nasilje: Vloga psihoterapevta in drugih strokovnjakov v mreži pomoči otroku

11.45 – 12.15: Odmor s kavo in čajem

12.15 – 14.15: PLENARNO PREDAVANJE (preko spleta v angleškem jeziku)

Liana Lowenstein

Ustvarjalne intervencije za otroke ob razvezi

Creative interventions for children of divorce

14.15 – 16.00: Kosilo

16.00 – 17.30: DELAVNICE

20.00 – 23.00: SKUPNA VEČERJA

Podelitev diplom ter nastop PLES ŠTIRIH VETROV, z Aljo Adam in Žigo Miklavcem za vse udeležence

23.00: ZABAVA - Glasbeno-plesni zaključek večera z DJ Tadejem

NEDELJA, 2. 6. 2024**7.30 – 8.30: JUTRANJI RITUAL: Prebujanje ob zvokih gonga z Ano Bratina****8.30 – 9.30: Zajtrk****9.30 – 10.00: PLENARNO PREDAVANJE (v angleškem jeziku)****Barbara Horvat Rauter**

Psihoterapija otrok in mladostnikov – podobnosti in razlike

Psychotherapy of children and adolescents – similarities and differences

10.00 – 11.30: PLENARNO PREDAVANJE (v angleškem jeziku)**Giandomenico Bagatin**

Geštalt igralna terapija: Zdravljenje otrok s pomočjo igre, stika, odnosa in občutka sebe

Gestalt play therapy: Healing kids through play, contact, relationship and sense of self

11.30 – 12.00: Odmor s kavo in čajem**12.00 – 13.30: DELAVNICE****13.30: ZAKLJUČEK 2. KONGRESA SKZP z nagovorom predsednice**

SKZP Ksenje Kos

URNIK DELAVNIC**Petek, 31. 5. 2024, 14.30-16.00**

1. **Ana Mirković:** Obravnava otrok in mladostnikov z anoreksijo nervozo (št. udeleženk/cev: 25)
2. **Giandomenico Bagatin:** Geštalt igralna terapija: Delo z jezo in agresivno energijo (z glino in sorodnimi orodji) / Gestalt play therapy: Working with anger and aggressive energy (with clay and relative tools) (št. udeleženk/cev: neomejeno)*
3. **Alenka Lin Vrbančič Simonič:** Plesno-gibalna psihoterapija z otroki in mladostniki: teoretični in praktični vidiki pristopa (št. udeleženk/cev: 22)
4. **Irena Valdes:** Umetnost in ustvarjalnost kot večnamenski orodji v psihoterapiji otrok in mladostnikov (št. udeleženk/cev: 24)
5. **Barbara Repinc Zupančič in Tanja Šraj Lebar:** OH karte – dežela kreativnosti in spontanosti pri delu z otroki in mladostniki (št. udeleženk/cev: 24)

Petek, 31. 5. 2024, 16.30-18.00

1. **Andreja Barbara Jaš:** Uporaba kreativnih medijev za krepitev stika in čustvene povezanosti med otrokom in staršem, kot temelj za lažje predelovanje čustvene stiske otroka (št. udeleženk/cev: 20)
2. **Aleksandra Klopčič:** Začnimo pri začetku: delo s starši najmlajših otrok (št. udeleženk/cev: 16)
3. **Urška Petak:** Spremljanje in podpora otrok in mladostnikov ob izkušnji smrti bližnje osebe (št. udeleženk/cev: 12)
4. **Maja Sedmak Cvelbar:** Mladi, telo in samopodoba (št. udeleženk/cev: 20)
5. **Albert Mrgole:** Onkraj otopelosti: Delo s samomorilno mladostnico, prikaz primera v živo z udeleženko po sedmih letih / Beyond numbness: working with a suicidal adolescent, live case study with a participant after seven years (št. udeleženk/cev: neomejeno)*

Sobota, 1. 6. 2024, 16.00-17.30

1. **Ferdinand Bijzet:** Nefunkcionalni vzorci v družini in terapevtskem odnosu /Nonfunctional patterns in families and the therapeutic relationship (št. udeleženk/cev: neomejeno)*
2. **Tina Podlogar in Nuša Zadavec Šedivy:** Postvencija kot podpora žalovanju mladostnikov po samomoru (št. udeleženk/cev: 26)
3. **Sara Jerebic:** Terapija s peskom pri otrocih in mladostnikih z vedenjskimi težavami (št. udeleženk/cev: neomejeno)
4. **Julija Pelc in Neža Miklič:** Prijaviti ali ne prijaviti? Je to sploh (še) vprašanje? (št. udeleženk/cev: 22)
5. **Barbara Horvat Rauter:** Ko telo boli: Delo s psihosomatsko bolečino v psihoterapiji otrok in mladostnikov / When the body is in pain: Working with psychosomatic pain in child and adolescent psychotherapy (št. udeleženk/cev: neomejeno)*

Nedelja, 2. 6. 2024, 12.00-13.30

1. **Uroš Metljak:** Psihoterapevtova obravnava samomorilnosti pri mladostnikih – med protokolom in intuicijo (št. udeleženk/cev: 30)
2. **Urška Žugelj:** Igriva navezanost: Negovanje odnosa z otrokom kot terapevtsko orodje (št. udeleženk/cev: 16)
3. **Pika Polona Bižal:** Igralne teme v igralni terapiji – ključ do otrokovega notranjega sveta (št. udeleženk/cev: 20)
4. **Barbara Krnc in Blanka Palčič:** Kaj je tisto, kar deluje v psihoterapiji z mladostniki? Nagovarjanje terapevtovih prepričanj pri delu z mladostnikom (št. udeleženk/cev: 10)
5. **Andreja Vukmir Brenčič:** Ko otroci v terapiji ne zmorejo sodelovati – otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami (št. udeleženk/cev: 20)
6. **Ferdinand Bijzet:** Nefunkcionalni vzorci v družini in terapevtskem odnosu /Nonfunctional patterns in families and the therapeutic relationship (št. udeleženk/cev: neomejeno)*

* Delavnica bo potekala v angleškem jeziku. / The workshop will be held in English.

POVZETKI PREDAVANJ**Tanja Šraj Lebar****Standardi usposabljanja: Varna pot za bodoče psihoterapevte ter ranljive otroke in mladostnike**

Evropsko interdisciplinarno združenje za terapevtske storitve za otroke in mlade (EIATSCYP) je ustanovil Ken Evans, nastalo pa je po razpravah z drugimi strokovnjaki o pomanjkanju terapevtskih storitev za otroke in mlade v Evropi. Prav tako ni bilo predpisov in standardov za usposabljanje niti podpore za inštitute, ki bi razvijali programe usposabljanja.

Od leta 2011 sem članica EIATSCYP. Kot organizacija smo šli skozi različne faze razvoja. EIATSCYP je skupaj s partnerji po vsej Evropi razvijal standarde za izobraževanje, usposabljanje, prakso in raziskave, ki spodbujajo kakovost in standarde v sodobni terapevtski praksi z otroki in mladostniki.

Standardi so zasnovani tako, da zagotavljajo varnost in učinkovitost različnih pristopov. Vsem pristopom so skupni zavezanost pravicam in potrebam otrok in mladih v skladu s Konvencijo Združenih narodov o otrokovih pravicah (UNCRC) in Svetovno zdravstveno organizacijo (WHO), etična kakovost oskrbe in medkulturna občutljivost ter spoštovanje kompleksnih potreb posameznega otroka v kontekstu, v katerem živi, se uči in igra.

Predstavila bom standarde za izobraževanje strokovnjakov, ki delajo ali sodelujejo z otroki in mladimi, ki smo jih razvili v zadnjih dveh letih. Prizadevali smo si, da bi upoštevali raznolikost držav in njihovih zmožnosti ter razvili priporočila za podporo in usmerjanje organizacij pri usposabljanju strokovnjakov, ki delajo z otroki in mladostniki v širšem kontekstu. Izobraževalne standarde so potrdili tudi člani organizacij.

As. dr. Tanja Šraj Lebar je doktorica psihologije, ki se je dodatno izobrazila še na področju integrativne (relacijske) psihoterapije in psihoterapije otrok in mladostnikov ter se udeležila izobraževanja s področja supervizije. Je asistentka na Oddelku za psihologijo v Ljubljani na katedri za klinično psihologijo in psihoterapijo. Od ustanovitve Društva Metulj – centra za pomoč otrokom, mladostnikom in odraslim v stiski je njegova predsednica, hkrati pa vrsto let v okviru društva vodi psihoterapije za otroke, mladostnike in odrasle, v zadnjih letih pa nudi tudi supervizije strokovnjakom, ki delajo na področju svetovanja in psihoterapije. Društvo ima svoje širše poslanstvo, ki zajema tudi izobraževanje strokovnjakov in razvoj pripomočkov za delo, zato so prevzeli zastopništvo za OH-karte, ki jih predstavljajo na študijskih dneh. Tanja je aktivna članica Slovenskega društva za integrativno psihoterapijo in transakcijsko analizo ter Zveze EIATSCYP – Evropskega interdisciplinarnega združenja za terapevtske dejavnosti za otroke in mladostnike. V EIATSCYP je tudi koordinatorica s področja etike.

Tanja Šraj Lebar

Training standards: A safe path for future psychotherapists and vulnerable children and young people

The European Interdisciplinary Association for Therapeutic Services for Children and Young People (EIATSCYP) was founded by Ken Evans and came about after discussions with other professionals about the lack of therapeutic services for children and young people across Europe. There were also no regulations and standards for training, and there was no support for institutes to develop training programmes.

I have been a member of EIATSCYP since 2011. We have gone through various stages of development as an organisation. EIATSCYP has worked with partners across Europe to develop standards for education, training, practise and research that promote quality and standards in contemporary therapeutic practise with children and young people.

The standards are designed to ensure the safety and effectiveness of a range of approaches. Common to all approaches is a commitment to the rights and needs of children and young people in accordance with the United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC), the World Health Organisation (WHO), ethical quality of care and cross-cultural sensitivity, and an appreciation of the complex needs of an individual child in the contexts in which they live, learn and play.

I will represent the standards for the education of professionals who work or collaborate with children and young people that we have developed over the last two years. We set out to take into account the diversity of countries and their capabilities and to develop recommendations to support and guide organisations in training professionals who work with children and young people in a wider context. The educational standards have also been confirmed by the organisations' members.

Tanja Šraj Lebar has a PhD in psychology and has had further training in integrative (relational) psychotherapy and child and adolescent psychotherapy, as well as training in supervision. She is an assistant professor at the Department of Psychology in Ljubljana, Chair of Clinical Psychology and Psychotherapy. Since the foundation of the Butterfly Association – a centre for children, adolescents and adults in need, she has been the president of the Association. For many years, she has been conducting psychotherapy sessions for children, adolescents and adults, and in recent years, she has also been providing supervision to professionals working in the field of counselling and psychotherapy. The Association has a broader mission, which includes the education of professionals and the development of tools for the workplace, and they have taken over the

representation of the OH-cards, which are presented at the study days. Tanja is an active member of SINTA – Slovenian Society for Integrative Psychotherapy and Transactional Analysis and EIATSCYP – the European Interdisciplinary Association for Therapeutic Activities for Children and Adolescents. She is also the ethics coordinator of EIATSCYP.

Ferdinand Bijzet

Najprej družina, nato otrok: Kako delati z otroki znotraj družinske dinamike

Zelo pomembno je, da otrokovo vedenje in simptome najprej preučimo v kontekstu družine. Ko je otrok prijavljen na terapijo, terapevt vedno ve tri stvari. 1. Obstaja otrok s težavo (simptomom). 2. Obstajajo starši in drugi družinski člani, ki ne morejo več nuditi prave pomoči in prav tako trpijo zaradi simptoma. 3. Okoli tega simptoma se je razvil vzorec interakcij, ki ni koristen. Poleg tega vemo, da je simptomatsko vedenje pogosto odziv na nefunkcionalne elemente v družini. Družina in družinske interakcije lahko povzročijo, okrepijo, pa tudi pomagajo izboljšati simptomatsko vedenje.

Ko starši prijavijo otroka za pomoč, so običajno na koncu s svojimi močmi. Njihova prošnja terapevtu je: »Pomagajte mojemu otroku.« Terapevt, ki se s tem strinja, ne upošteva družinske dinamike in njenega vpliva na to težavo. V mnogih primerih se terapevt celo »okuži« s to družinsko dinamiko. Zato je pomembno, da terapevt poišče funkcijo simptoma v tej družini, preden začne delati z otrokom. Vsak simptom je signal. Šele po preučitvi družinskega delovanja in njegovega vpliva na simptom je mogoče narediti korak k individualni diagnozi in zdravljenju. V tem predavanju bom razpravljal o tej dinamiki, funkciji simptomov, načelu nalegljivosti in prostoru, ki ga družine ponujajo terapevtom.

Ferdinand Bijzet je trener, geštalt izkustveni terapevt in družinski terapevt na Nizozemskem. Je lastnik in trener Kemplerjevega inštituta na Nizozemskem ter trener na Inštitutu za družinsko terapijo v Sloveniji (www.kempler.si). Ferdinand je začel kot socialni delavec in se izobraževal kot geštalt izkustveni terapevt na Kemplerjevem inštitutu na Nizozemskem ter kot družinski terapevt na Inštitutu za sistemski pristop, supervizijo, usposabljanje in raziskave na Nizozemskem. Ferdinand je veliko delal s pari in družinami v organizacijah za duševno zdravje in v svoji praksi. Trenutno je v postopku pridobivanja naziva supervizor za družinske terapevte. Razvil je metodo za pare v krizi zaupanja (www.relationshiprestoring.com).

Ferdinand Bijzet

First the family, then the child: How to work with children within the family dynamics

It is very important to examine a child's behaviour and symptoms in the context of the family first. When a child is registered for therapy, the therapist always knows three things. 1. There is a child with a complaint (symptom). 2. There are parents and other family members who can no longer provide the right help and also suffer from the symptom. 3. A pattern of interactions has developed around this symptom that is not helpful. In addition, we know that symptomatic behaviour is often a response to non-functional elements in a family. The family and family interactions can cause, reinforce, but also help improve symptom behaviour.

When parents register a child for help, they are generally at their wits' end. Their plea to the therapist is »Help my child«. A therapist who goes along with this ignores the family dynamics and its influence on this problem. In many cases, the therapist even becomes »infected« by these family dynamics. That is why it is important for the therapist to look for the function of the symptom in this family before he or she starts working with the child. Every symptom is a signal. Only when family functioning and its influence on the symptom have been examined can the step towards individual diagnosis and treatment be made. In this lecture I will discuss these dynamics, the function of symptoms, the principle of contagiousness and the space that families offer to therapists.

Ferdinand Bijzet is a trainer, gestalt experiential therapist and family therapist in the Netherlands. He is an owner and a trainer of the Kempler Institute in the Netherlands and also a trainer at the Institute for Family Therapy in Slovenia (www.kempler.si). Ferdinand started as a social worker and was educated as a gestalt experiential therapist at the Kempler Institute in the Netherlands and as a family therapist at Institut for System Approach, Supervision, Training, Research – Holland. Ferdinand worked a lot with couples and families in mental health organisations and at his own practice. He is in the process of becoming a supervisor for family therapists. He developed a method for couples in a crisis of trust (www.relationshiprestoring.com).

Liana Lowenstein

Ustvarjalne intervencije za otroke ob razvezi

Številni otroci so napoteni na terapijo, da bi se lažje soočili z razvezo. Zaradi svojih čustev in zapletene družinske dinamike se lahko počutijo ranljive, preobremenjene in zmedene. Na terapiji so lahko tudi zaskrbljeni in neradi govorijo o ločitvi. Zagotavljanje varnega in nevtralnega terapevtskega okolja skupaj z zanimivimi terapevtskimi dejavnostmi otrokom pomaga, da odkrito izrazijo svoje pristne misli in občutke ter se naučijo načinov, kako se spopasti s stresnim vplivom ločitve.

Predstavljene bodo najnovejše teorije in raziskave o otrocih ob ločitvi, predstavljene pa bodo tudi ustvarjalne tehnike vzpostavljanja odnosa, ocenjevanja in obravnave, s katerimi bodo terapevti dobili orodja za učinkovito posredovanje v zapletenih primerih razvez zakonskih in partnerskih odnosov. Predstavljen bo kratek teoretični pregled, vključno s politikami najboljše prakse, ohranjanjem nevtralnosti, razumevanjem težav pri stikih med starši in otroki ter smernicami za delo z zelo konfliktnimi starši.

Udeleženci bodo seznanjeni z inovativnim modelom ocenjevanja in vzorčnim načrtom obravnave. Tehnike kreativne igralne terapije bodo prikazane za ključna področja obravnave, vključno z uvajanjem učinkovitih veščin obvladovanja, odkritim izražanjem čustev, razjasnitvijo napačnih predstav o razvezi, prehodom med dvema domoma, odstranjevanjem od starševskih konfliktov, odpravljanjem samoobtoževanja za razvezo, soočanjem z odtujenostjo staršev in sprejemanjem dokončnosti razveze.

Liana Lowenstein, MSW (magistrica socialnega dela), je registrirana socialna delavka, certificirana igralna terapevtka in certificirana kognitivno-vedenjska terapevtka, osredotočena na travmo, ki od leta 1988 dela z otroki in njihovimi družinami v Torontu. Njenih 14 knjig uporabljajo strokovnjaki za duševno zdravje po vsem svetu. Je dinamična govornica, ki je vodila usposabljanja po vsej Severni Ameriki in v tujini, med drugim na Kitajskem, v Južni Afriki, Izraelu, Angliji, na Novi Zelandiji, v Avstraliji in Sloveniji. Je dobitnica nagrade Monice Herbert za izjemen prispevek k igralni terapiji v Kanadi.

Liana Lowenstein**Creative interventions for children of divorce**

Many children are referred to therapy to assist in their adjustment to divorce. They may feel vulnerable, overwhelmed and confused by their emotions and the complex family dynamics. They may also feel anxious in therapy and be reluctant to talk about the divorce. Providing a safe and neutral therapeutic environment coupled with engaging therapeutic activities helps children openly express their genuine thoughts and feelings and learn ways to cope with the stressful impact of the divorce.

This session will highlight the most current theory and research on children of divorce, and will present creative rapport-building, assessment and treatment techniques to equip therapists with the tools to effectively intervene with complex divorce cases. A brief theoretical overview will be presented including best-practice policies, maintaining neutrality, understanding parent-child contact problems, and guidelines for working with high-conflict parents.

The presenter will walk participants through an innovative assessment model and will provide a sample treatment plan. Creative play therapy techniques will address key treatment domains including: Implementing effective coping skills, Openly expressing feelings, Clarifying divorce-related misconceptions, Transitioning between two homes, Disengaging from parental conflict, Eliminating self-blame for the divorce, Dealing with parental estrangement and Accepting the finality of the divorce.

Liana Lowenstein, MSW (Master of Social Work), is a registered social worker, certified play therapist-supervisor, and certified Trauma-focused cognitive behavioural therapist who has been working with children and their families in Toronto since 1988. Her 14 books are used by mental health professionals all over the world. She is a dynamic speaker who has provided trainings throughout North America and abroad, including China, South Africa, Israel, England, New Zealand, Australia, and Slovenia. She is winner of the Monica Herbert award for outstanding contribution to play therapy in Canada.

Barbara Horvat Rauter**Psihoterapija otrok in mladostnikov – podobnosti in razlike**

Otroštvo in mladostništvo predstavljata obsežno razvojno obdobje s številnimi in razmeroma hitrimi spremembami v posameznikovem splošnem delovanju (telesni, socialni, kognitivni, čustveni in osebnostni razvoj). Vse spremembe so povezane z zorenjem in razvojem možganov, ki so že pri petih letih manjša različica odraslih možganov, vendar se njihovo delovanje še vedno zelo razlikuje od delovanja odraslih možganov.

Otroci doživljajo in opazujejo svet z lastnimi očmi, zato nikakor niso majhni odrasli. Ne smemo jih obravnavati kot take, ampak jim moramo ponuditi prilagojen pristop in zdravljenje. Kako se psihoterapevtska obravnava otrok in mladostnikov razlikuje od obravnave odraslih? Na predavanju bomo izpostavili dve ključni razliki. Prva se kaže v prej omenjenem prilagojenem pristopu, ki od terapevta zahteva, da se uglaši z otrokovo, mladostnikovo razvojno stopnjo. To pomeni, da se obravnava izvaja na način, ki je otrokom in mladostnikom blizu – skozi igro, z vključevanjem močnih področij in interesov, ki jih kažejo, s poenostavljenim jezikom. Druga pomembna razlika med obravnavo otrok in mladostnikov je, da je v obravnavo vključen tudi sistem, v katerem delujejo – družina kot osnovna enota njihovega življenja in strokovnjaki v vzgojno-izobraževalnih ustanovah kot njeno nadaljevanje.

Tudi obdobji otroštva in mladostništva se med seboj bistveno razlikujeta. Ključna razlika med njima je v intenzivnem oblikovanju identitete, ki poteka v obdobju mladostništva. Na predavanju bomo predstavili tudi te razlike med razvojnimi obdobji in prilagoditve v terapevtskih pristopih.

Dr. Barbara Horvat Rauter je doktorica znanosti in specialistka klinične psihologije. Od leta 2022 je certificirana transakcijsko analitična psihoterapevka. Na Univerzitetnem rehabilitacijskem inštitutu Republike Slovenije – Soča je zaposlena že 12 let, trenutno na Oddelku za rehabilitacijo otrok. V svoji praksi na inštitutu je pridobila bogate izkušnje sodelovanja z otroki, mladostniki, starši in strokovnimi delavci iz vzgojno-izobraževalnih institucij. Zaveda se pomena dobrega terapevtskega odnosa. Poleg pristopa TA vključuje v svoje delo s klienti tudi metode čuječnosti, kognitivno vedenjske terapije in EMDR. Deluje kot predavateljica psihologije za študente zdravstvene nege in logopedije. Je avtorica več znanstvenoraziskovalnih in strokovnih člankov.

Barbara Horvat Rauter**Psychotherapy of children and adolescents – similarities and differences**

Childhood and adolescence represent an extensive developmental period with numerous and relatively rapid changes in the individual's overall functioning (physical, social, cognitive, emotional and personality development). All changes are related to the maturation and development of the brain, which already at the age of 5 is a smaller version of the adult brain, but its functioning is still very different from the adult brain.

Children experience and observe the world through their own eyes, so they are in no way small adults. We should not treat them as such, but rather offer them a customized approach and treatment. How does the psychotherapeutic treatment of children and adolescents differ from the treatment of adults? We will highlight two key differences throughout the lecture. The first one manifests itself in the previously mentioned customized approach, which requires the therapist to tune into the child's, adolescent's developmental level. This means that the treatment is being performed in a way that is close to children and young people – through play, by including the strong areas and interests they show, with simplified language. Another important difference between the treatment of children and adolescents is that the system in which they operate – the family as the basic unit of their life and professionals in educational institutions as its continuation – is also included in the treatment.

The periods of childhood and adolescence are also significantly different from each other. The key difference between them lies in the intense formation of identity that takes place during the period of adolescence. During the lecture, we will also present these differences between developmental periods and adjustments in therapeutic approaches.

Barbara Horvat Rauter is a doctor of science and a specialist in clinical psychology. In 2022, she became a certified transactional analytical (TA) psychotherapist. She has been employed at the University Rehabilitation Institute of the Republic of Slovenia – Soča for 12 years, currently working at the Child rehabilitation Department. Through her work, she gains valuable experience working with children, adolescents, their parents and professional workers of educational institutions. She recognizes the importance of a good therapeutic relationship. In addition to the TA approach, she also integrates mindfulness, Cognitive behavioral therapy (CBT), Eye movement desensitization and reprocessing (EMDR) in her work with clients. She works as a psychology lecturer for nursing and speech therapy students. She is the author of several scientific research and professional articles.

Giandomenico Bagatin**Geštalt igralna terapija: zdravljenje otrok s pomočjo igre, stika, odnosa in občutka sebe**

Predstavljen bo pristop Ouklanderjeve h geštalt terapiji z igro. Dr. Violet Oaklander je bila prva, ki je geštalt načela uporabila v psihoterapiji z otroki in mladostniki. Dr. Oaklanderjeva je prejela več nagrad in svoj model razširila po vsem svetu, njene knjige so prevedene v več kot 20 jezikov, v 27 letih pa je izvedla usposabljanja s terapevti z vseh celin.

Predavanje bo nagovorilo: dve glavni težavi, zaradi katerih otroci prihajajo v terapijo. (Kljub desetnam ali stotinam raznovrstnih simptomov ti običajno kažejo na dve težavi in ob zdravljenju izginejo). Terapevtski proces: nelinearni zemljevid stebrov za psihoterapijo, ki deluje. (To vključuje idejo odnosa jaz-ti, krepitev samega sebe, proces samonegovanja, predelavo čustev, zlasti jeze, idr.). Predloge medijev in projektivnih aktivnosti: glino, risanje, glasbo, lutke, karte, peskovnik. Ter pet korakov Oaklanderjevega projektivnega cikla, kako pomagati otrokom, da se zavedajo in zdravijo sami sebe. Predavanje pa bo vključevalo tudi izkušnjo z risanjem in domišljijo, saj je »učenje z izkušnjo« ena najboljših možnosti, da se česa naučimo.

Dr. Giandomenico Bagatin je psiholog, psihoterapevt, mednarodni trener in avtor iz Trsta v Italiji. Od leta 2012 sodeluje s fundacijo Violet Solomon Oaklander Foundation, kjer poučuje Oaklanderjev model in geštalt terapijo z igro. Giandomenico je delal kot trener, supervizor in koordinator za inštitute, psihoterapevtske šole in združenja v Italiji, Siriji, Združenih državah Amerike, Španiji, Severni Makedoniji, Bolgariji, Švici, na Portugalskem, v Srbiji, Sloveniji, Gruziji, Bosni in Hercegovini ter Iranu. Je avtor več uvodnikov, poglavij in knjig, še posebej pa ga zanima delo s travmami in žalovanjem.

Giandomenico Bagatin**Gestalt play therapy: healing kids through play, contact, relationship and sense of self**

In this lecture, dr. Bagatin will present the Oaklander approach to gestalt play therapy. Dr. Violet Oaklander was the first to apply Gestalt principles in psychotherapy with children and adolescents. Dr. Oaklander won awards and spread her model all around the world, with books translated in more than 20 languages and 27 years of trainings with therapist from every continent.

The lecture will address: The two main problems that bring children into therapy. (We may have dozens, maybe thousands presenting problems and symptoms. But usually, every kid presents two issues that, when treated, make the symptoms disappear.) The therapeutic process: a non-linear map of the pillars for a psychotherapy that works. (That includes the idea of the I-Thou relationship, strengthening of the self, self-nurturing process, processing emotions particularly anger, and more.) Suggestions for media and projective activities: clay, drawing, music, puppets, cards, sand tray. And the five steps of Oaklander projective cycle: how to help kids be aware and heal themselves. The lecture will also include an experience with drawing and imagination, because »learning by doing« is one of the best option to learn something.

Giandomenico Bagatin is a psychologist, psychotherapist, international trainer and author from Trieste, Italy. He collaborates with Violet Solomon Oaklander Foundation since 2012, teaching Oaklander model and gestalt play therapy. Giandomenico has worked as a trainer, supervisor and coordinator for institutes, psychotherapy schools and associations in Italy, Siria, United States, Spain, North Macedonia, Bulgaria, Switzerland, Portugal, Serbia, Slovenia, Georgia, Bosnia and Herzegovina and Iran. Author of several introductions, chapters and books, he's especially interested in trauma and grief work.

POVZETKI DELAVNIC**Ana Mirković: Obnavna otrok in mladostnikov z anoreksijo nervozo**

Oblika prispevka: predstavitev primera, diskusijska delavnica

Ključne besede: anoreksija nervoza, pedopsihiatrija, družinska psihoterapija

Anoreksija nervoza je čustvena motnja, ki se kaže v spremenjenem odnosu do hrane, in je tretja najpogostejša kronična bolezen deklet v najstništvu. Namen delavnice je seznanitev z delom pedopsihiatra tako v ambulantnem kot hospitalnem okolju pri obravnavi pacientov z anoreksijo nervozo s poudarkom na multidisciplinarni timski obravnavi (sodelovanje med različnimi strokovnjaki – pedopsihiater, klinični psiholog, socialni delavec, specialni pedagog, delovni terapevt, medicinska sestra, dietetik – ter dodatno povezovanje z zunanjimi institucijami, kot so šola, center za socialno delo ipd.), ki temelji na vključevanju družine, predstavitev anoreksije nervoze pri otrocih in mladostnikih (razlike v patologiji in razlike pri obravnavi v primerjavi s patologijo in obravnavo pri odraslih pacientih), predstavitev formulacije primera (opredelitev predispozicijskih, sprožilnih, vzdrževalnih in varovalnih dejavnikov ter bioloških, psiholoških in socialnih dejavnikov) ter predstavitev uporabe družinske systemske psihoterapije kot pomembnega dela zdravljenja. Po teoretičnem uvodu bo predstavljen prikaz primera s sprotno diskusijo o samem primeru.

Ana Mirković je specialistka pedopsihiatrije z osemletnimi izkušnjami. Dela na oddelku Službe za otroško psihiatrijo, kjer se srečuje z različnimi duševnimi težavami otrok, kot so motnje hranjenja, anksiozne motnje, depresija, motnja pozornosti in hiperaktivnost, spektroavtistična motnja, obsesivno kompulzivna motnja ipd. Njeno delo obsega hospitalno, ambulantno, urgentno in konziliarno obravnavo otrok in mladostnikov z največjim poudarkom na motnjah hranjenja. Poleg dela na oddelku je certificirana voditeljica programa starševstva. Neverjetna leta in redno vodi skupine za starše ter je intervizorka za nove voditelje. Je študentka zaključnega letnika podiplomskega študija iz družinske dinamike in systemske družinske terapije ter opravlja terapije z družinami pod supervizijo.

Giandomenico Bagatin: Geštalt igralna terapija: Delo z jezo in agresivno energijo (z glino in sorodnimi orodji)

Oblika prispevka: izkustvena delavnica (v angleškem jeziku brez prevoda)

Ključne besede: jeza, agresivna energija, Oaklander model, geštalt igralna terapija

Violet Oaklander je nekoč dejala, da je jeza najbolj nerazumljeno človeško čustvo. V geštalt igralni terapiji sta zavedanje in pravilno izražanje čustev ključni

sestavini dela za krepitev otrokovega jaza. Zaradi jeze se otroci pogosto znajdejo v težavah. Vendar je to pravzaprav izživljanje jeze: obstajajo varni, konstruktivni in koristni načini izražanja jeze, tudi za agresivne otroke. Jeza je izraz lastnega jaza. Toda otroci je pogosto ne znajo izraziti, ne da bi s tem povzročili neodobravanje in obsojanje s strani odraslih. Prav tako odrasli pogosto nimajo orodij za obvladovanje otrokove jeze, s čimer krepijo njihovo vedenje.

Agresivna energija ni nič drugega kot energija: dejansko jo potrebujemo! To je energija, ki jo uporabljamo tudi npr. za grizenje jabolka. Dr. Bagatin bo na tej delavnici udeležence vodil pri uporabi gline za izražanje jeze in agresivne energije na igriv, varen in samonegovalen način. To je lahko tudi dobra priprava na delo s travmami, žalovanjem in procesom skrbi zase. Delo z jezo ne spodbuja agresije. Nasprotno – delo z jezo umirja agresivno vedenje.

Dr. Giandomenico Bagatin je psiholog, psihoterapevt, mednarodni trener in avtor iz Trsta v Italiji. Od leta 2012 sodeluje s fundacijo Violet Solomon Oaklander Foundation, kjer poučuje Oaklanderjev model in geštalt terapijo z igro. Giandomenico je delal kot trener, supervizor in koordinator za inštitute, psihoterapevtske šole in združenja v Italiji, Siriji, Združenih državah Amerike, Španiji, Severni Makedoniji, Bolgariji, Švici, na Portugalskem, v Srbiji, Sloveniji, Gruziji, Bosni in Hercegovini ter Iranu. Je avtor več uvodnikov, poglavij in knjig, še posebej pa ga zanima delo s travmami in žalovanjem.

Giandomenico Bagatin: Gestalt play therapy: Working with anger and aggressive energy (with clay and relative tools)

Form of contribution: experiential workshop (in English without translation)

Keywords: anger, aggressive energy, Oaklander model, gestalt play therapy

Violet Oaklander used to say that anger is the most misunderstood of human's emotions. In gestalt play therapy, being aware and properly expressing emotions is a key part of the work on strengthening the self of a child. Anger often gets kids into trouble. But it's actually acting out: there are safe, constructive, useful ways for expressing anger, even for aggressive kids. Anger is an expression of the self. But children often lack the capabilities for expressing it without causing adult's resentment and judgement. Also, adults often lack the tools for managing kids anger giving them reinforcing messages.

Aggressive energy is nothing more than an energy: we actually need it! It's the kind of energy that we use for biting an apple. In this workshop, dr. Bagatin will lead participants to use clay for expressing anger and aggressive energy in playful, safe and nurturing way. This might also be a good preparation for trauma work, grief work and self-nurturing process. Working with anger does not promote

aggression. In fact, working on anger calms down aggressive behaviours.

Giandomenico Bagatin is a psychologist, psychotherapist, international trainer and author from Trieste, Italy. He collaborates with Violet Solomon Oaklander Foundation since 2012, teaching Oaklander model and gestalt play therapy. Giandomenico has worked as a trainer, supervisor and coordinator for institutes, psychotherapy schools and associations in Italy, Siria, United States, Spain, North Macedonia, Bulgaria, Switzerland, Portugal, Serbia, Slovenia, Georgia, Bosnia and Herzegovina and Iran. Author of several introductions, chapters and books, he's especially interested in trauma and grief work.

Alenka Lin Vrbančič Simonič: Plesno-gibalna psihoterapija z otroki in mladostniki: teoretični in praktični vidiki pristopa

Oblika prispevka: izkustvena delavnica

Ključne besede: plesno-gibalna psihoterapija, razvojni prostor, opazovanje in analiza gibanja, mentalizacija, delo z družino/sistemom

V procesu plesno-gibalne psihoterapije se plesno-gibalna aktivnost poraja in udejanja v tesni povezavi z nevrofiziološkimi temelji gibanja in igre ter odnosnih dinamik. Opazovanje gibanja vključuje tako funkcionalne kot tudi izrazne vidike gibanja in je tesno povezano s poznavanjem razvojnih zakonitosti ter s konceptom razvojnega in tranzicijskega prostora. V povezavi s tem nas zanima, kako se otrok oziroma mladostnik spoprijema z okoljem. Kako njegova specifična, enkratna, neponovljiva enotnost motoričnega, senzornega, afektivno-emocionalnega, komunikacijskega in kognitivnega razvoja vpliva na zaznavanje, dojemanje in doživljanje sveta ter tudi na odzivanje in interakcije z okoljem?

Da bi v procesu plesno-gibalne psihoterapije to celostno zaznali, prepoznali, razumeli in se ustrezno spodbudno ter tudi potencialno reparativno odzivali, so ob poznavanju razvojnih zakonitosti in značilnosti ter veččinah opazovanja in analize gibanja potrebne tudi veččine samoopazovanja. Navedeno vključuje raziskovanje komunikacije in medosebnih odnosov s pomočjo gibanja ter s tem tudi spoznavanje in razvoj kinestetičnega zaznavanja, kinestetične empatije in uglaševanja.

Kratki predstavitvi temeljnih teoretičnih konceptov plesno-gibalne psihoterapije, ključnih za delo z otroki in mladostniki, bo sledilo izkustveno spoznavanje in raziskovanje razvojnih in izraznih potencialov gibanja, kar vključuje raziskovanje mehanizmov emocionalne regulacije in koregulacije. Posebna pozornost bo posvečena opazovanju in refleksiji gibanja in interakcij v povezavi z mentalizacijo in spoprijemanjem z okoljem. Izkustveno delo bo strukturirano s pomočjo temeljnih elementov orodja D.A.N.C.E. (Diadic Attachment-based, Nonverbal,

Communicative Expressions), ki ga je v okviru celostnega pristopa Ways of Seeing za delo z otroki in njihovimi družinami razvila priznana plesno-gibalna psihoterapevtka dr. Suzi Tortora. Tovrstna celostna analiza in refleksija gibanja nam omogoča tudi ustrezno delo s starši oziroma okoljem/sistemom (družina, lahko tudi druga pomembna okolja – vrtec, šola ipd.).

Alenka Lin Vrbančič Simonič je plesno-gibalna psihoterapevtka (R-PGP), predsednica Združenja plesno gibalnih terapevtov Slovenije (ZPGPS), članica Evropske zveze za plesno gibalno terapijo (EADMT) in logoterapevtka ter specialistka The Ways of Seeing Method® dr. Suzi Tortora, v elementih plesno-gibalne psihoterapije utemeljenega pristopa za umetnostnoterapevtsko delo z otroki in družinami. Po osnovni izobrazbi je univerzitetna diplomirana pedagoginja in filozofinja z zaključenim programom strokovnega izpopolnjevanja za delo z otroki s čustveno-vedenjskimi težavami ter motnjami vedenja in osebnosti. Je tudi specialistka za pomoč z umetnostjo (smer gibalno-plesna terapija). Ima 27 let delovnih izkušenj s preventivnim, svetovalnim in terapevtskim delom z različnimi ciljnim skupinami na področjih socialnega varstva, vzgoje in izobraževanja, duševnega zdravja in psihosocialne rehabilitacije. Aktivna je tudi na področju celostne zgodnje obravnave otrok in njihovih družin. Kot ustanoviteljica in strokovna vodja Inštituta IZIS pod krovnim konceptom »Štirje časi« ustvarja, razvija in izvaja preventivne, podporne in terapevtske programe za posameznike, pare, skupine in skupnosti. Plesno-gibalno psihoterapijo izvaja z otroki in mladostniki ter njihovimi družinami pa tudi z odraslimi posamezniki in skupinami.

Irena Valdes: Umetnost in ustvarjalnost kot večnamenski orodji v psihoterapiji otrok in mladostnikov

Oblika prispevka: izkustvena delavnica, predstavitev primera

Ključne besede: likovna terapija, umetnost, otroci, mladostniki, terapevtska orodja, neverbalna komunikacija, skupinska dinamika

Izraz umetnost v terapiji postaja vse bolj priljubljen in je vse pogosteje iskan med ljudmi, ki si terapije želijo. Vzporedno pa se za integracijo umetnosti v proces psihoterapije odloča tudi vse več terapevtov. Umetnost je pravzaprav krovna beseda za različne pojme, mednje gotovo spada ustvarjalna/kreativna sposobnost človeka, prav tako aplikacija domišljije skozi vizualno, gibalno ali zvočno reprezentacijo, tudi individualna ali skupinska predelava ali abstrakcija izkušenj in čutenj ... Pri tem se pojavlja vprašanje, ali ni nekaj teh izrazov nepogrešljivih, ko pomislimo na proces psihoterapije. Bi sploh našli terapevta, ki se s temi izrazi ne srečuje v vsakdanjem delu s klienti?

Tako lahko govorimo o spektru uporabe umetnosti v terapiji, kjer je na enem koncu psihoterapevt, ki vključuje ustvarjalne procese brez zavestnega mosta do umetnosti, in na drugi strani specializirani likovni (glasbeni, plesno-gibalni ali dramski) terapevt, ki načrtno skozi ustvarjalni proces vodi udeleženca po poti samospoznavanja. V tem spektru lahko vlogo umetnostnih procesov v psihoterapiji dopolnjujemo in vsaka nadgradnja doprinese k bolj zavestni uporabi in večji izkoriščenosti umetnosti kot terapevtskega orodja. Umetnost v terapiji je lahko modul za integracijo v različne psihoterapevtske modalitete in je posebej dobrodošla v psihoterapiji za otroke in mladostnike.

Prepoznan je tudi s strani iskalcev umetnostnih terapij, saj je večji delež med njimi staršev, ki iščejo primerno obliko terapije za svojega otroka. Umetnostnim terapijam pripoznajo neinvazivnost, igrivost, ustvarjalnost, iskričnost ... Prav pa je, da pri tem naletijo tudi na strokovnjake, ki je več poznava razvojno-psihološke znanosti odraščanja in prepoznavanja te skozi umetnost ter zna uporabljati umetnost kot večnamensko orodje za doseganje terapevtskih ciljev. Uporaba neverbalne komunikacije, ki jo omogoča umetnostna psihoterapija, pomembno pripomore k premostitvi medgeneracijskih razlik med terapevtom in udeležencem ter omogoča hitro vzpostavitev terapevtske alianse pod gladino verbalnih obrambnih mehanizmov. V izkustveni delavnici bo skozi preprosto likovno sodelovanje moč izkusiti umetnost v službi spoznavanja sebe in drugih. Likovnost bo služila kot orodje za izražanje sebe, komunikacijo z drugimi in doseganje določenega terapevtskega cilja povezovanja skupine posameznikov v začetku spoznavanja.

Irena Valdes je likovna terapevtka. Magisterij iz likovne terapije je zaključila leta 2008 na Alanus Hochschule, Alfter bei Bonn, v Nemčiji. Odtlej se je posvečala praksi, predstavitev likovne terapije in izobraževanju kadrov v Nemčiji, Mehiki in od leta 2012 v Sloveniji, kjer tudi prebiva. Na izobraževanje gleda kot na vseživljenjsko delo in je tako v konstantnem procesu izobraževanja o različnih terapevtskih tehnikah, med drugim je zaključila teoretični del doktorskega študija na področju razvojne psihologije. V Ljubljani je sodelovala kot likovni terapevt z različnimi strokovnimi ustanovami. V večletnem strokovnem sodelovanju s Svetovalnim centrom za otroke, mladostnike in starše Ljubljana je vodila delavnice likovne terapije za skupini otrok in mladostnikov. Prav tako je več let delovala kot specialistka likovne terapije za otroke in mladostnike v Svetovalnem centru Ahil. Dobro leto deluje v multidisciplinarnem terapevtskem centru za otroke in mladostnike Obelisk kot direktorica in strokovna vodja centra, v katerem izvaja tudi likovno terapijo. Je predsednica Združenja likovnih terapevtov Slovenije, ki je včlanjeno v Slovensko krovno zvezo za psihoterapijo in Evropsko federacijo likovnih terapevtov. Od leta 2022 deluje tudi kot supervizorka za strokovnjake na področju dela z otroki in mladostniki.

Barbara Repinc Zupančič in dr. Tanja Šraj Lebar: OH karte – dežela kreativnosti in spontanosti pri delu z otroki in mladostniki

Oblika prispevka: izkustvena delavnica, predstavitev primera, diskusijska delavnica

Ključne besede: kreativni mediji, otroci, mladostniki, komunikacija, spontanost, nezavedni procesi, delo in zabava

OH karte se uporabljajo v zelo različnih okoljih – v svetovanju, kovčingu, pri delu z mladimi, v šolah, terapiji, v podjetjih, superviziji in izobraževanju ali pa pri pisanju scenarijev, knjig ali preprosto takrat, ko nam je dolgčas ali se želimo imeti prijetno v družbi. Namenjene so razvijanju kreativnosti, komunikacije in drugih socialnih veščin. Osredotočili se bova na delo z mladimi. Na delavnici se bomo seznanili z različnimi kompleti kart preko vaj, ki jih bodo udeleženci lahko uporabili pri svojem delu z mladimi. Seveda pa se bodo najprej dotaknili svojih lastnih procesov. S tem bova sledili priporočilom Violet Oaklander, ki meni, da je pri terapevtskem procesu z otroki in mladostniki treba imeti v mislih naslednje pomembne elemente: avtentičen in odgovoren odnos, polni kontakt s sabo in drugimi, spoštovanje klientovih odporov, povečevanje zavedanja, kontakt s telesom, jačanje sebe, izražanje neizraženih čustev ter samonegovanje.

In kaj so OH karte? OH karte na kreativen način spodbujajo osebno rast, nas povezujejo z nami samimi ter drugimi, z njimi pa se lahko dotaknemo našega zavednega, nezavednega ter arhetipov. So križišče med igro in knjigo. OH karte so namenjene mladim in starim v različnih skupinah – družinam, razredom, posameznikom s težavami, poslovnim timom. So soustvarjalne karte, namenjene izboljšanju komunikacije, spodbujanju izražanja in domišljije z različnimi interpretacijami ter razširjajo našo sposobnost poslušanja in odziva. S pomočjo iger z OH kartami izmenjujemo občutke, fantazije in ideje v okviru, ki ščiti zasebnost in ranljivost.

OH karte kot kreativna tehnika omogočijo klientu, da vstopi v skrit ali nov svet občutij in emocij, spominov. Preko njih najde »besede« za izražanje notranjih situacij in stanj. Samo izražanje preko njihove uporabe je tudi bistveno bolj varno kot dejansko izražanje, še posebej kadar gre za čustvena stanja, kot so občutek zavrnitve, sram, krivda, bes ...

Barbara Repinc Zupančič, univ. dipl. pedagog. in soc. kult., je v preteklosti delala v okviru socialnega varstva, od leta 2008 pa dela v svoji zasebni psihoterapevtski praksi z mladostniki in odraslimi klienti. Je transakcijsko analitična psihoterapevtka z dodatnimi specializacijami, predvsem na področju psihoterapije travme. Je tudi supervizorka in metasupervizorka ter gostujoča učiteljica na inštitutih za psihoterapijo in svetovanje v Sloveniji, Veliki Britaniji, Indiji ter na Hrvaškem.

Poleg tega je supervizorka šolskim svetovalnim delavcem, svetovalnim delavcem v socialnem varstvu in prostovoljcem v nevladnih društvih, kjer najraje uporablja kreativne tehnike.

As. dr. Tanja Šraj Lebar je doktorica psihologije, ki se je dodatno izobrazila na področju integrativne (relacijske) psihoterapije in psihoterapije otrok in mladostnikov ter se udeležila izobraževanja s področja supervizije. Je asistentka na Oddelku za psihologijo v Ljubljani na katedri za klinično psihologijo in psihoterapijo. Od ustanovitve Društva Metulj – centra za pomoč otrokom, mladostnikom in odraslim v stiski je njegova predsednica, hkrati vrsto let v okviru društva vodi psihoterapije za otroke, mladostnike in odrasle, v zadnjih letih pa nudi tudi supervizije strokovnjakom, ki delajo na področju svetovanja in psihoterapije. Društvo ima svoje širše poslanstvo, ki zajema tudi izobraževanje strokovnjakov in razvoj pripomočkov za delo, zato smo prevzeli zastopništvo za OH karte, ki jih predstavljamo na študijskih dneh. Tanja je aktivna članica Društva SINTA in Zveze EIATSCYP – Evropskega interdisciplinarnega združenja za terapevtske dejavnosti za otroke in mladostnike. V EIATSCYP je tudi koordinatorica za področje etike.

Andreja Barbara Jaš: Uporaba kreativnih medijev za krepitev stika in čustvene povezanosti med otrokom in staršem kot temelja za lažje predelovanje čustvene stiske otroka

Oblika prispevka: izkustvena delavnica

Ključne besede: kreativne metode in tehnike, otroci, starši, družina, stik, empatija, čustvena povezanost, predelovanje čustvenih stisk

Delavnica je namenjena terapevtom, ki se pri svojem delu srečujejo z otroki, mladostniki in njihovimi starši in si želijo razširiti svoje znanje o uporabi kreativnih medijev v terapevtskem procesu. Delavnica je zasnovana tako, da udeleženci skozi lastno izkušnjo doživijo potek terapevtske seanse z otrokom in staršem ter ob tem razvijajo lastno občutljivost, sočutje, kreativnost in strpnost do dela z otrokom in staršem.

Orodja in kreativne tehnike, ki jih bomo predstavili in uporabili na delavnici, pomagajo krepiti stik, sposobnost uglaševanja, medsebojno povezanost in empatijo med otrokom in staršem ter pomagajo otroku pri predelovanju njegovih čustvenih stisk, zaradi katerih je prišel v terapijo.

S pomočjo kreativnih tehnik, ki jih otrok pozna in so mu blizu (risanje, barvanje, igranje na inštrumente, glina, zgodba), nudimo otroku varno in spodbudno okolje za izražanje čustev, komunikacijo, gradnjo globljih vezi ter ustvarjanje prostora za korektivno izkušnjo.

Delavnica je zasnovana tako, da terapevtom ponudi globlji vpogled in praktične veščine za uporabo kreativnih medijev pri podpori otrok skozi proces predelovanja čustvene stiske, hkrati pa spodbuja razvoj empatičnega in podpornega terapevtskega odnosa. Skozi ustvarjalne in interaktivne aktivnosti krepí vez med staršem in otrokom ter jim omogoča skupno raziskovanje in izražanje čustev na podporen in zabaven način.

Andreja Barbara Jaš je univerzitetna diplomirana psihologinja. Specializirala se je s področja zakonske in družinske terapije (Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani), klinične ekspresivne art terapije pri dr. Avi Goren – Baru (Izrael) in se izobraževala s področja igralne terapije pri Felicii Carroll (ZDA), Legoterapije (terapije z Lego kockami) ter supervizije na Fakulteti Sigmunda Freuda v Ljubljani. Je certificirana družinska in vrstniška mediatorica.

V svoji dvajsetletni karieri se je posvečala delu z zasvojenimi starši in njihovimi otroki ter vodila terapevtsko skupnost za starše in otroke Projekt človek, zadnja leta pa nudi pomoč otrokom, mladostnikom in staršem v zasebni praksi v Centru Liberi. Redno se udeležuje izobraževanj, mednarodnih konferenc, strokovnih predavanj in delavnic s področja terapevtskega dela z otroki in mladostniki ter svoje znanje deli s strokovno in laično javnostjo. Kot predavateljica in supervizorka sodeluje s Fakulteto Sigmunda Freuda v Ljubljani, pri študiju ekspresivne art terapije vodi izobraževanja s področja objektivnih odnosov in terapije, je ena od organizatoric intenzivnega strokovnega izobraževanja s področja psihoterapije otrok in mladostnikov ter aktivna pri vzpostavljanju Sekcije za psihoterapijo otrok in mladostnikov Slovenije. Njeno delo zaznamujejo ljubezen do otrok, mladostnikov in družin, kreativnost v terapevtskem procesu in stalno učenje.

Aleksandra Klopčič: Začnimo pri začetku: delo s starši najmlajših otrok

Oblika prispevka: izkustvena delavnica, diskusijska delavnica

Ključne besede: dojenčki, delo s starši, zgodnje starševstvo, skupinska psihoterapija

Bessel van der Kolk je znan po izjavi, da je delo s starši ena najpomembnejših psihosocialnih intervencij, kar jih pozna človeštvo. Kot enoglasno ugotavljajo številne raziskave s področja pediatrije, ima senzitivno, na otrokove potrebe uglašeno starševstvo številne blagodejne učinke na otrokov ne le psihološki, temveč tudi fizični razvoj. Ker so otrokovi možgani v obdobju zgodnjega otroštva podvrženi največjim in najhitrejšim spremembam ter so ravno v tem obdobju izredno plastični, je kvaliteta tega razvojnega obdobja ključnega pomena za vse življenje posameznika. Pri vprašanju psihoterapevtskega dela z otroki in mladostniki tako nikakor ne smemo pozabiti na to obdobje izrednih potencialov.

Psihoterapevtsko delo s starši ima svojevrstne posebnosti. Vidimo, da lahko

izziv pri terapevtskem delu predstavljajo specifične težave v smislu poporodne depresije, poporodnih psihoz in določenih oblik anksioznosti. Hkrati pa je obdobje zgodnjega starševstva pogosto čas pospešenega osebnega zorenja in nosi ogromen potencial na področju dela z (ne)zavednimi vsebinami iz lastnega otroštva.

V teoretičnem uvodu delavnice bomo predstavili konkretne primere psihoterapevtskega dela s starši najmlajših otrok. Udeleženci bodo ob tem povabljeni k razmisleku o specifikah dela s starši najmlajših otrok in o tem, na kakšne načine jih lahko naslovimo v psihoterapevtskem procesu. V praktičnem delu bomo z udeleženci na osnovi prvoosebne izkušnje raziskovali formo in vsebino psihoterapevtskega dela s starši najmlajših otrok. Ob tem bodo imeli priložnost predstaviti vsebine iz lastne prakse ali pa iz svojega življenja, ki so vezane na delo z najzgodnejšim otroštvom.

Aleksandra Klopčič ima zaključeno izpopolnjevanje iz družinske terapije in je zaposlena v Javnem zavodu Mala ulica, družinskem centru za otroke in starše v Ljubljani. Je snovalka in izvajalka številnih programov za starše v ob-, med- in poporodnem obdobju, kot so Moj porod (terapevtsko delo s porodno travmo), Klepetek (terapevtska skupina za starše na porodniškem dopustu), Vloga staršev pri razvoju otrokovih možganov (edukativna skupina za starše). Prav tako je izvajalka programov Neverjetna leta in Moj neverjetni dojenček. Leta 2018 je napisala knjigo Dojenje po prvem letu, v kateri je raziskovala psihološke vidike prolongiranega dojenja. Ravno kar pa je izšla njena znanstvena monografija Na ulice: odraščanje v sodobnem času, v kateri je v soavtorstvu z dr. Mirjano Ule pripravila prispevka z naslovoma Sodobno materinstvo in spremenjene potrebe mater na starše v ob-, med- in poporodnem obdobju ter Potenciali in izzivi novega, angažiranega očetovstva.

Urška Petak: Spremljanje in podpora otrok in mladostnikov ob izkušnji smrti bližnje osebe

Oblika prispevka: izkustvena delavnica, demonstracija dela v živo

Ključne besede: otrok, mladostnik, smrt bližnje osebe, žalovanje, podpora v procesu žalovanja

»Žalovanje je kot ocean, včasih so valovi visoki, mogočni, bučijo v svoji moči in veličini, spet drugič je ocean miren in spokojen. Na valovanje ne moremo vplivati, vse, kar lahko naredimo, je, da se naučimo plavati.« Vicki Harrison

Smrt globoko in boleče poseže v življenje vsakega posameznika. Ob smrti bližnje osebe se v žalujočem navadno sproži proces žalovanja, ki je notranji duševni proces, namenjen postopnemu sprejemanju smrti posamezniku bližnje osebe. Proces žalovanja žalujočega postopno pripravi na življenje brez umrle osebe ter mu omogoči nadaljevanje življenja.

Ob tem je pomembno, da v proces žalovanja vstopi tudi otrok ali mladostnik, kadar se dogodek smrti zgodi v njegovi bližnji okolici. Žal pa ni vedno tako. Še pred desetletji je veljalo, da otrok ni sposoben občutiti izgube, pogosto pa se dogaja, da otroka in mladostnika odmikamo od procesa umiranja ali prisostvovanja obredom poslavljanja in pokopa umrlih bližnjih z namenom obvarovanja pred morebitnimi stiskami.

Danes vemo, da sam dogodek smrti bližnje osebe na otroka ali mladostnika pogosto ne vpliva obremenjujoče, vsekakor pa predstavlja pomemben dejavnik vedenje in odzivanje odraslih oseb v otrokovi ali mladostnikovi bližnji okolici ter podpora, ki so je deležni ob težkih dogodkih v družini.

Pri zagotavljanju in nudenju podpore otroku ali mladostniku, ki se sooča s smrtjo bližnje osebe, je dobro poznati nekatere osnovne značilnosti, ki vplivajo na dožemanje dogodka smrti pri obeh omenjenih skupinah, ter dejavnike, ki pomembno vplivajo na sam proces žalovanja pri otroku ali mladostniku. Delavnica bo ponudila tako teoretične kot tudi praktične informacije, kako ustvariti varno in podporno okolje za otroka in mladostnika v procesu žalovanja, osvetlila bo značilnosti akutnega in patološkega procesa žalovanja ter razlike med obema procesoma. Skozi podelitev lastnih izkušenj pri delu z žalujočimi otroki in mladostniki ter ob izvedbi dveh praktičnih vaj pa bodo udeleženci lahko usvojili nova praktična znanja in izkustva, ki jih bodo uporabili v lastni praksi pri delu z žalujočimi otroki ali mladostniki.

Urška Petak je magistra psihosocialnega svetovanja z večletnimi izkušnjami dela pri Slovenskem društvu Hospic. Deluje na področju psihosocialne podpore posameznikom in skupinam v procesu žalovanja pod okriljem Inštituta Tvoja Pot v terapevtskem centru Iskreni ter centru za otroke in mladostnike Obelisk. Je doktorska kandidatka na programu Psihosocialne študije, kjer raziskuje ranljive dejavnike pri pojavu oteženega žalovanja otrok in mladostnikov. S področja nudenja podpore otrokom in mladostnikom, ki se soočajo s smrtjo bližnje osebe, se je izpopolnjevala v okviru študija Trauma and grief component therapy pri The Hackett centru. Je avtorica knjige »Tvoja Pot – sopotnik skozi izkušnjo žalovanja«, v kateri na rahločuten način ponudi podporo otrokom in mladostnikom z izkušnjo žalovanja. V drugi knjigi, »Spregovorimo o smrti in žalovanju«, pa povabi tako strokovne delavce kot tudi starše in skrbnike, da sočutno odprejo prostor otroku in mladostniku pri temah smrti in žalovanja. Razvila pa je tudi enoletni strokovni program izpopolnjevanja Psihosocialna podpora ob procesu žalovanja za strokovne, svetovalne delavce in ostale deležnike, ki se pri svojem delu srečujejo z žalujočimi.

Maja Sedmak Cvelbar: Mladi, telo in samopodoba

Oblika prispevka: izkustvena delavnica, diskusijska delavnica

Ključne besede: mladi, telesna samopodoba, odnos do svojega videza, kritičnost do lastnega telesa, vrstniki, družbena sporočila o telesu

Telesna samopodoba je večdimenzionalno mnenje posameznika o svojem telesu, zlasti o njegovi velikosti, obliki in estetiki. To vključuje občutke zadovoljstva ali nezadovoljstva s svojim videzom, hkrati pa tudi globlje občutke identitete in dobrega počutja v lastni koži. Pozitivna telesna samopodoba pomeni, da posameznik dojema svoje telo na zdrav način, se počuti dobro in sprejema svoje telo takšno, kot je.

Na telesno samopodobo pomembno vplivajo družbeni in kulturni dejavniki. Telesna samopodoba je subjektivna in osebna ter istočasno družbeno konstruirana izkušnja. Na mlade ter na njihovo pojmovanje sebe in drugih vplivajo družbena omrežja in nerealni standardi. Mladi neprestano prejemajo sporočila, kakšni morajo biti in kako morajo izgledati, da bodo sprejeti. Zelo kritično mnenje do lastnega telesa lahko zasledimo pri mladih, ki se spopadajo z motnjami hranjenja, depresijo, samopoškodovanjem ter drugimi notranjimi stiskami.

Na delavnici bomo na kreativen način ugotavljali, kakšna sporočila prejemajo mladi s strani družbe in sovrstnikov.

Maja Sedmak Cvelbar je psihologinja in psihoterapevtka. V okviru Evropske organizacije za transakcijsko analizo (EATA) je pridobila certifikat transakcijske analize. Od leta 2014 dela v zasebni praksi v Sežani. Poleg dela z odraslimi del prakse namenja tudi delu z mladimi, kar jo še posebej veseli. Veliko izkušenj ima z delom z anksioznimi motnjami, motnjami hranjenja in travmo. Svojo pot je nadaljevala in pridobila naziv začasni učitelj in supervizor. Njene vrednote so: Vsi ljudje smo v redu! Vsaka oseba je pomembna, enakopravna in vredna spoštovanja.

Dr. Albert Mrgole: Onkraj otopelosti: Delo s samomorilno mladostnico, prikaz primera v živo z udeleženko po sedmih letih

Oblika prispevka: predstavitev primera, demonstracija dela v živo (v angleškem jeziku brez prevoda)

Ključne besede: samomorilni mladostniki, čustvena regulacija, v čustva usmerjena terapija, sodelovanje psihoterapevta in pedopsihiatra, refleksija, evalvacija učinkov terapevtskega procesa, pet let po terapiji

Psihoterapevtsko delo s samomorilnimi mladostniki je za terapevta velik čustveni izziv. Redko imamo možnost vpogleda v dinamiko procesa z vidika klienta. Na delavnico sem povabil klientko, ki je bila pred sedmimi leti v obravnavi zaradi

depresije in samomorilnosti. Pripravljena je deliti svoje izkušnje procesa in doživljanja, kar je nedvomno izjemna priložnost za učenje. Na delavnici, ki jo bosta skupaj vodila klientka in terapevt, bo v prvem delu predstavljena refleksija terapevtskega procesa z intervencijami z vidika terapevta: dileme, intervencije, spremljanje procesa, lastni procesi, dinamika sprememb, odločitve za nekonvencionalne intervencije. V drugem delu bo klientka predstavila refleksijo svojega doživljanja terapevtskega procesa, terapevtskega odnosa, ključnih momentov v procesu zdravljenja, njeno dožemanje določenih intervencij. V zadnjem delu bomo namenili nekaj časa za vprašanja udeležencev. Klientka je zelo reflektirana in nadarjena za posredovanje povratnih informacij glede doživljanja in učinkovanja terapevtskih posegov. Udeleženci bodo imeli možnost vpogleda v dogajanje, ki je največkrat onkraj možnosti našega dostopa in zato verjamem, da lahko pomeni razbremenitev za vse, ki so v stiku z naraščajočo tematiko mladostniških stisk.

Albert Mrgole je psiholog, sociolog kulture, družinski sistemski psihoterapevt in supervizor, ki deluje v praksi blizu 40 let, od tega 20 let v zasebni psihoterapevtski praksi Zavoda Vezal.

Z vidika krepitve starševskega sistema se ukvarja s psihoterapijo otrok in mladostnikov pa tudi z individualnim delom z njimi. Z ženo Leonido sta razvila poseben pristop, ki temelji na ozaveščenem delovanju staršev, zlasti na upoštevanju čustvenih vidikov v medsebojni dinamiki. V širšem prostoru je znan po svojih medijskih nastopih in predavanjih, kjer skupaj z ženo Leonido na sproščen način posredujeta teme o družinskih, partnerskih in vzgojnih odnosih. Skupaj sta napisala knjigo »Izštekanji najstniki in starši, ki štekajo«, ki so jo starši od leta 2013 dalje razglasili za vzgojno biblijo. Ob delavnicah, predavanjih v živo in na socialnih omrežjih, kjer sta zelo priljubljena, zelo uspešno delujeta v podporni spletni skupnosti za starše najstnikov Skulam. Zagovarjata načela spoštovanja razvoja avtonomne osebnosti, ki naj presegajo tradicionalne metode odnosov do otrok z nadzorovanjem in kaznovanjem. Albert Mrgole je dolgoletni zunanji predavatelj na SFU Ljubljana pri predmetu Psihoterapija otrok in mladostnikov. Je tudi predsednik nacionalne mreže TOM pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije.

Dr. Albert Mrgole: Beyond numbness: working with a suicidal adolescent, live case study with a participant after seven years

Form of contribution: case presentation, live demonstration of the work (in English without translation)

Keywords: suicidal adolescents, emotional regulation, emotion-focused therapy, psychotherapist and paedopsychiatrist cooperation, reflection, evaluation of the effects of the therapeutic process, five years after therapy

Psychotherapeutic work with suicidal adolescents is emotionally challenging for the therapist. Rarely do we have the opportunity to see the dynamics of the process from the client's point of view. I invited a client to the workshop who had been in treatment for depression and suicidality seven years ago. She is willing to share her experience of the process and of living through it, which is undoubtedly a tremendous learning opportunity. The first part of the workshop, which will be co-facilitated by the client and the therapist, will be a reflection on the therapeutic process with interventions from the therapist's point of view: dilemmas, interventions, monitoring of the process, own processes, dynamics of change, decisions for unconventional interventions. In the second part, the client will present a reflection on her experience of the therapeutic process, the therapeutic relationship, key moments in the treatment process, and her perception of certain interventions. In the last part, we will answer questions of the participants. The client is very reflective and gifted in giving feedback regarding the experience and the effect of the therapeutic interventions. Participants will have the opportunity to gain insight into what is happening, which is most often beyond our access possibilities and therefore I believe can be a relief for all those who are in contact with the growing topic of adolescent adversity.

Albert Mrgole is a psychologist, sociologist of culture, family systems psychotherapist and supervisor, who has been in practice for nearly 40 years, 20 of which in the private psychotherapy practice of the Vezal Institute. He has been involved in child and adolescent psychotherapy, both from the point of view of strengthening the sepa parenting system, and also in individual work with children and adolescents. He and his wife Leonida have developed a specific approach based on the conscious action of parents, in particular taking into account the emotional aspects in the interpersonal dynamics. He is well-known in the wider world for his media appearances and lectures, where he and his wife Leonida present topics on family, partnership and parenting relationships in a relaxed way. Together, they wrote the book »Izštekanji najstniki in starši, ki štekajo« which has been hailed by parents as the parenting bible since 2013. Alongside workshops, live lectures and social media, where they are very popular, they run a very successful online support community for parents of teenagers called Skulam. They advocate the principles of respect for the development of an autonomous personality, going beyond the traditional methods of relating to children through control and punishment. Albert Mrgole is a long-time external lecturer at SFU Ljubljana in the course Psychotherapy of Children and Adolescents. He is also the President of the national TOM network at the Slovenian Association of Friends of Youth.

Ferdinand Bijzet: Nefunkcionalni vzorci v družini in terapevtskem odnosu

Oblika prispevka: izkustvena delavnica (v angleškem jeziku brez prevoda)

Ključne besede: družinska terapija, odkrivanje vzorcev, model SASB, družinska dinamika, intervencije, ovire, terapevtski odnos

»Terapija je delo od brezizhodnega položaja do brezizhodnega položaja,« je nekoč dejal moj kolega in trener. Ne gre za to, če, ampak kdaj boste naleteli na naslednjo slepo ulico. Pred leti sem med usposabljanjem na Kemplerjevem inštitutu prišel v stik z Benjaminovim modelom SASB (strukturna analiza družbenega vedenja). Še danes plakat tega modela visi v moji pisarni in ga uporabljam med svojimi usposabljanji in izobraževanjem študentov. Model na izredno preprost način prikazuje, kateri delujoči in nedelujoči vzorci se lahko pojavijo v družinah. Poleg tega model omogoča vpogled v delujoče in nedelujoče vzorce, v katere lahko družina, starši ali otrok povabijo terapevta. Vendar ima tudi terapevt svoje ozadje in z njim povezane vzorce ter tako v dinamiko vnaša sebe. Vzorci so nalezljivi. Med seboj se lahko krepijo in se bodo krepili.

Na tej delavnici bomo model SASB uporabili pri sebi in svojih klientih. Model je izredno uporabno orodje za odkrivanje vzorcev, izbiro intervencij in odkrivanje zastojev v terapevtskem odnosu ter pri iskanju poti iz zastoja.

Ferdinand Bijzet je trener, geštalt izkustveni terapevt in družinski terapevt na Nizozemskem. Je lastnik in trener Kemplerjevega inštituta na Nizozemskem ter trener na Inštitutu za družinsko terapijo v Sloveniji (www.kempler.si). Ferdinand je začel kot socialni delavec in se izobraževal kot geštalt izkustveni terapevt na Kemplerjevem inštitutu na Nizozemskem ter kot družinski terapevt na Inštitutu za sistemski pristop, supervizijo, usposabljanje in raziskave na Nizozemskem. Ferdinand je veliko delal s pari in družinami v organizacijah za duševno zdravje in v svoji praksi. Trenutno je v postopku pridobivanja naziva supervizor za družinske terapevte. Razvil je metodo za pare v krizi zaupanja (www.relationshiprestoring.com).

Ferdinand Bijzet: Nonfunctional patterns in families and the therapeutic relationship

Form of contribution: experiential workshop (in English without translation)

Keywords: family therapy, pattern discovery, SASB model, family dynamics, interventions, barriers, therapeutic relationship

»Therapy is working from impasse to impasse,« a colleague and trainer of mine once said. It isn't about if, but about when you will run into the next impasse. Years ago, during my training at the Kempler Institute, I came into contact with

Benjamin's SASB model (Structural Analysis of Social Behaviour). Up to this day, a poster of this model hangs in my office and I use it during my trainings and educating students. The model maps out in an extremely simple way which working and non-working patterns can arise in families. In addition, the model provides insight into the working and non-working patterns into which the therapist can be invited by the family, parents or child. But the therapist also has his own background and associated patterns and thus brings himself into the dynamics. Patterns are contagious. They can and will reinforce each other.

In this workshop, we will apply this SASB model to ourselves and our clients. The model is an extremely useful tool for detecting patterns, choosing interventions and detecting impasses in the therapeutic relationship, and in finding a way out of the impasse.

Ferdinand Bijzet is a trainer, gestalt experiential therapist and family therapist in the Netherlands. He is an owner and a trainer of the Kempler Institute in The Netherlands and also a trainer at the Institute for Family Therapy in Slovenia (www.kempler.si). Ferdinand started as a social worker, was educated as a gestalt experiential therapist at the Kempler Institute in the Netherlands and as a family therapist at Institute for System Approach, Supervision, Training, Research-Holland). Ferdinand worked a lot with couples and families in mental health organisations and his own practice. He is in the process of becoming a supervisor for family therapists. He developed a method for couples in a crisis of trust (www.relationshiprestoring.com).

Dr. Tina Podlogar in dr. Nuša Zadravec Šedivy: Postvencija kot podpora žalovanju mladostnikov po samomoru

Oblika prispevka: izkustvena delavnica, diskusijska delavnica

Ključne besede: samomor, žalovanje, postvencija, razbremenitev, podpora

Ko pride do samomora mladostnika oz. mladostnice, je vpliv smrti moč intenzivno zaznati v celotni socialni mreži umrlega, pri čemer posamezniki iz ožje in širše skupnosti izražajo raznolike odzive in potrebe. V okoljih, v katera je bil umrli vpet, je pomembno dogodek oz. izgubo odprto nasloviti z organiziranimi in strokovno podprtimi aktivnostmi, ki jih opisujemo z izrazom »postvencija«. V diskusijsko-izkustveni delavnici »Postvencija kot podpora žalovanju mladostnikov po samomoru« bomo uvodoma orisali vpliv samomora mladostnika na socialno okolico ter nekatere pomembne značilnosti žalovanja v tem kontekstu. Nato se bomo osredotočili na značilnosti postvencije kot ključne aktivnosti za zmanjševanje neugodnih učinkov izpostavljenosti samomoru, nudenje podpore žalujočim ter preprečevanje samomorilnega vedenja pri ranljivih posameznikih.

Razmišljali bomo o vsebinskih in praktičnih vprašanih načrtovanja ter izvedbe postvencije, od širših dilem v zvezi s tem, katere aktivnosti je smiselno izvajati, do specifičnih vprašanj glede tega, kako zastaviti posamezne aktivnosti (zlasti tiste, vezane na neposredno delo z mladostniki) ter kaj pri tem pričakovati. Predstavili bomo strokovno zasnovane smernice za postvencijo v šoli (priročnik »Ko se zgodi samomor učenca ali dijaka«, ki je kot rezultat dela interdisciplinarne delovne skupine v Sloveniji na voljo od leta 2021) pa tudi različne izkušnje izvajanja postvencije v praksi. Dotaknili se bomo tudi pomena skrbi zase ob nudenju postvencijske podpore v primeru samomora mladostnika.

Dr. Tina Podlogar in dr. Nuša Zadavec Šedivy sta po izobrazbi psihologinji, raziskovalki na področju samomorilnega vedenja in duševnega zdravja, zaposleni oz. aktivni na UP Inštitutu Andrej Marušič, Slovenskem centru za raziskovanje samomora, ter UP FAMNIT, Oddelku za psihologijo. V okviru svojega raziskovalno-intervencijskega dela sodelujeta pri različnih projektih z namenom krepitve duševnega zdravja in preprečevanja samomorilnega vedenja različnih skupin prebivalstva s poudarkom na mladostnikih kot ranljivi skupini. Imata večletne izkušnje nudenja podpore mladostnikom po smrti vrstnika zaradi samomora v šolskem okolju oz. celovite podpore šolam ali drugim institucijam v takšnih situacijah (postvencija). Opravljen imata Praktikum I v okviru izobraževanja iz vedenjsko-kognitivne terapije pri Društvu za vedenjsko in kognitivno terapijo Slovenije, Teacher Development II v okviru izobraževanja iz na čuječnosti temelječe kognitivne terapije (Mindfulness based cognitive therapy) ter druga dodatna usposabljanja.

Doc. dr. Sara Jerebic: Terapija s peskom pri otrocih in mladostnikih z vedenjskimi težavami

Oblika prispevka: izkustvena delavnica

Ključne besede: terapija s peskom, terapevtski odnos, vedenjske težave, travme, brainspotting

Vedenjske težave otrok in mladostnikov so simptomi, ki jih pripeljejo v terapijo. Povezani so s čustvi, ki so posledica različnih stresnih dogodkov in nezadovoljenih potreb v medosebnih odnosih. Terapija s peskom (sandplay), ki jo je v petdesetih letih 20. stoletja razvila Dora Kalff in ki se je osredotočala na nezavedne procese, je danes učinkovita terapevtska metoda, ki združuje številne kreativne elemente, ki jih terapevti vključujemo v svojo terapevtsko prakso. Preko varnega terapevtskega odnosa otroci in mladostniki s senzorno izkušnjo s pomočjo peska in majhnih figuric prepoznavajo čustva in jih izražajo ter pridobivajo nadzor nad različnimi situacijami. Gre za kreativen proces, ki omogoča sproščanje stresa

in tesnobe ter pridobivanje občutka lastne vrednosti. Preko spoštovanja otrokove avtonomije in spodbujanja izražanja čustev terapevt prilagaja svoj pristop glede na razvojno stopnjo otroka. V terapijo se lahko vključujejo tudi starši in sorojenci, kar prispeva k celovitemu razumevanju otrokovega doživljanja in izboljšanju medsebojnih odnosov. Ker v Sloveniji beležimo porast težav pri otrocih in mladostnikih, je za učinkovito naslavljanje in odpravljanje teh treba pogovorno terapijo kombinirati s pristopi bottom-up, ki omogočajo kreativne intervencije (še posebno pri mlajših otrocih). Na delavnici bodo predstavljene različne psihoterapevtske metode (brainspotting, Internal family systems – IFS ...), ki jih avtorica kombinira s terapijo s peskom. Udeleženci jih bodo lahko sami preizkusili in pridobili vpogled v svoje notranje doživljanje. Predstavljeni bodo tudi različni načini vključevanja staršev, ki pomagajo otrokom integrirati izkušnjo v vsakdanje življenje.

Sara Jerebic je specialistka zakonske in družinske terapije, supervizorka in strokovna direktorica Družinskega inštituta Bližina. Na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani predava na dodiplomskem študiju Človek in medosebni odnosi, podiplomskem študiju Zakonski in družinski študiji ter programu izpopolnjevanja Zakonska in družinska terapija. V Sloveniji je razvila inovativen program terapevtske obravnave otrok in mladostnikov. Je soavtorica strokovne knjige o medosebnih odnosih »Bližina osrečuje« in urednica znanstvene monografije »Nasilje: od razumevanja vzrokov do iskanja rešitev«. Raziskuje travme v otroštvu, partnerske odnose in zasvojenosti. Z dolgoletno klinično prakso in strokovnim znanjem pomaga posameznikom, parom, otrokom in družinam pri premagovanju izzivov in izboljšanju kakovosti njihovih odnosov. Velik del svojega časa namenja preventivni dejavnosti. Njeno osnovno načelo dela so empatični odnosi, v katerih se posamezniki počutijo slišane, razumljene in podprte. Z navdušenjem izobražuje strokovnjake, ki delajo z otroki, ter se veseli njihovega napredka in osebnega razvoja.

Julija Pelc in Neža Miklič: Prijaviti ali ne prijaviti? Je to sploh (še) vprašanje?

Oblika prispevka: izkustvena delavnica

Ključne besede: nasilje, zlorabe, prijava suma kaznivega dejanja, pričanje na sodišču, etika, skrb zase

Ko se kot psihoterapevti znajdete v situaciji obravnave nasilja, je prisotnost strahu in negotovost pričakovana. Deluje lahko kot pozitivni stres, kjer mobilizirate moči za informiranje o dolžnem, strokovno etičnem ravnanju, ukrepanju. Predsodki, ki jih jačajo nekatere slabe izkušnje in kritike glede postopkov policije, dela strokovnih delavcev na centrih za socialno delo, šolah in neodobravanje

dolgotrajnih postopkov na sodiščih, lahko tudi pri psihoterapevkih delujejo na način, da se umaknejo in zavijejo v molk. Porajajo se vprašanja in skrbi, da bo žrtvi v postopkih zaščite še težje, bo dodatno travmatizirana, na koncu pa brez pravične sodbe. Nekateri se bojijo za lastno varnost. Kako se opolnomočiti, poskrbeti zase in delovati skladno s standardi stroke in zakonodaje? Zakaj se vsemu temu izpostavljam, ali ima to smisel? Ali bom izgubil odnos zaupanja s klientom? Ali bom moral pričati? Se lahko pričanju izognem? Kdo mi lahko zagotovi varnost? Kakšna je moja naloga v vlogi priče? Kaj lahko povem, česa ne? Na delavnici bomo z delom v skupinah in dialogom podali odgovore na vprašanja, ki lahko bremenijo terapevte, ko se soočajo s situacijami nasilja in zlorab do mladoletnih oseb.

Psihologinja **Julija Pelc**, specialistka psihološkega svetovanja, certificirana geštalt psihoterapevtka EAGT – The European Association for Gestalt Therapy, EAP European Association for Psychotherapy, geštalt izkustvena družinska terapevtka, ima zaključeno tudi psihoterapijo Core Evolution. Znanja pogloblja na področjih izrazno umetnostne terapije (Expressive Art Therapy) in globinske obravnave travme (metoda ALECEIA) ter v brainspottingu. Je dolgoletna izvajalka supervizije. Ima bogate izkušnje s področij vzgoje in izobraževanja, zdravstva in socialnega varstva ter psihoterapije. Pri delu se srečuje s posamezniki in družinami, tudi z zahtevnimi travmatskimi izkušnjami, kot so spolne zlorabe, razveze, rejništvo ipd. Že dalj časa vodi strokovni svet pri Društvu psihologov Slovenije, aktivna je v Psihosocialni svetovalnici za študentke, študente in zaposlene na Univerzi v Ljubljani, izvaja supervizije. Dejavno je vpeta v izobraževanje bodočih psihoterapevtov na Fakulteti Sigmunda Freuda v Ljubljani, na Inštitutu za družinsko terapijo ter širše. Na različnih področjih sodeluje kot prostovoljka. Svoje delo redno in dejavno predstavlja na mednarodnih kongresih, konferencah in posvetih, vodi seminarje in objavlja prispevke. Je inštruktorica prve psihosocialne pomoči in prve psihološke pomoči v primeru naravnih in drugih nesreč ter dejavno vpeta v proces izobraževanja novih prostovoljcev pri RK Ljubljana. Zavezana je etičnim standardom strokovnega dela, skrbna in odgovorna je tudi do lastnega stalnega strokovnega izobraževanja in supervizije dela, ki ga opravlja.

Neža Miklič je na policiji zaposlena 26. leto, sprva je delala kot kriminalistka, nato kot vodja skupine za mladoletniško kriminaliteto na Policijski upravi Ljubljana in kasneje še kot vodja oddelka za mladoletniško kriminaliteto na Generalni policijski upravi. Več let je bila policijska pogajalka, zadnja leta je višja policijska inšpektorica, delujoča na Višji policijski šoli, kjer je nosilka več študijskih predmetov s področja kriminalistike. Kot predavateljica gostuje na različnih fakultetah, organizira in vodi posvete ter usposablja strokovne delavce različnih resorjev tako doma kot v tujini. Sodeluje pri pripravi zbornikov in priročnikov ter

je avtorica strokovnih člankov, prednostno glede zanemarjanja otroka, spolne zlorabe otroka ter izvedbe preiskovalnega intervjuja. Objavljala je vsebine v reviji Ciciban, je avtorica preventivnega projekta ozaveščanja otrok o nasilju ter brošure za žrtve nasilja. Trenutno je njen predmet raziskovanja pridobivanje osebnega dokaza s strani oseb s hendikepom, saj je mednarodno certificirana strokovnjakinja za izvedbo forenzičnega intervjuja.

Barbara Horvat Rauter: Ko telo boli: Delo s psihosomatsko bolečino v psihoterapiji otrok in mladostnikov

Oblika prispevka: izkustvena delavnica, predstavitev primera, diskusijska delavnica (v angleškem jeziku brez prevoda)

Ključne besede: kronična bolečina, otroci, najstniki, izogibajoči stil spoprijemanja, čustva

Bolečina je večdimenzionalna izkušnja, saj vključuje tako neprijetno telesno kot tudi čustveno izkušnjo, povezano z dejansko ali potencialno poškodbo tkiva oz. fizično težavo. Z izkušnjo bolečine se srečujemo že od zgodnjega otroštva. Večina ljudi doživlja prehodno, akutno bolečino, ki ima jasen fizični izvor in po prizadetosti mine, nekateri pa se soočajo tudi s stalno kronično bolečino, ki je lahko prisotna tudi že v otroštvu. Na tej delavnici se bomo dotaknili nemalignega kroničnega bolečinskega sindroma. Predstavili bomo dejavnike tveganja za razvoj kronične bolečine z jezikom TA (transakcijske analize) – prevladujoča življenjska stališča, temeljna prepričanja ter najpogostejše zapovedi in vodila, ki jih oblikujejo osebe z kronično bolečino. Skozi predstavitev primera bomo opisali terapevtski pristop k omenjeni temi in pojasnili, kako pomagati, ko boli telo. Osnova dela je zagotovo varen in zaupen terapevtski odnos, ki temelji na sočutju in vključuje terapevtovo prisotnost oz. vključenost, poizvedovanje in uglaševanje. Ko je terapevtski odnos vzpostavljen, lahko svojo pozornost osredotočimo na funkcionalni model ego stanj. Prikazali bomo krepitev sočutja do sebe, ki je ključnega pomena v procesu soočanja z bolečino. Pri tem je v veliko pomoč tehnika dveh stolov, s katero lahko vzpostavimo komunikacijo med kritičnim in negovalnim starševskim ego stanjem. Postopoma pa spodbujamo vključevanje dotika, ki daje amigdali informacije o varnosti in postopoma spreminja bolečino v manj intenzivno, bolj sprejemljivo in predvsem neogrožajočo glasnico čustev in otrokovega ego stanja.

Dr. Barbara Horvat Rauter je doktorica znanosti in specialistka klinične psihologije. Od leta 2022 je certificirana transakcijsko analitična psihoterapevtka. Na Univerzitetnem rehabilitacijskem inštitutu Republike Slovenije – Soča je zaposlena že 12 let. Tam je trenutno zaposlena na Oddelku za rehabilitacijo

otrok. V svoji praksi na inštitutu je pridobila bogate izkušnje sodelovanja z otroki, mladostniki, starši in strokovnimi delavci iz vzgojno-izobraževalnih institucij. Zaveda se pomena dobrega terapevtskega odnosa. Poleg pristopa TA vključuje v svoje delo s klienti tudi metode čuječnosti, kognitivno vedenjske terapije in EMDR. Deluje kot predavateljica psihologije za študente zdravstvene nege in logopedije. Je avtorica več znanstvenoraziskovalnih in strokovnih člankov.

Barbara Horvat Rauter: When the body is in pain: Working with psychosomatic pain in child and adolescent psychotherapy

Form of contribution: experiential workshop, case presentation, discussion workshop (in English without translation)

Keywords: chronic pain, children, teenagers, avoidant coping style, emotions

Pain is a multidimensional experience, as it includes both an unpleasant physical and emotional experience associated with actual or potential tissue injury or damage. We encounter the experience of pain from an early age. Most people experience transient, acute pain that has a clear physical origin and goes away when affected; some also deal with ongoing chronic pain even in childhood. In this workshop, we will talk about nonmalignant chronic pain syndrome. We will present risk factors for chronic pain development through TA (transactional analytical psychotherapy) language – the dominant life positions, and the most common injunctions and drivers formed by people with chronic pain. Through a case presentation, we will describe the therapeutic approach and explain how to help when the body hurts. The basis is a safe and confidential therapeutic relationship, which is based on compassion and includes involvement, inquiry, attunement. Once the therapeutic relationship is established, we focus more on the functional model of Ego states. We will show the strengthening of self-compassion, which is crucial in the process of dealing with pain. The two chair technique that establishes a communication between the Critical and Nurturing Parental Ego state is of great help. We gradually encourage the integration of touch, which gives the amygdala information about safety and gradually transforms pain into a less intense, more acceptable, and above all, non-dangerous messenger of emotions and the Child's Ego state.

Barbara Horvat Rauter is a doctor of science and a specialist in clinical psychology. In 2022, she became a certified transactional analytical psychotherapist. She has been employed at the University Rehabilitation Institute of the Republic of Slovenia – Soča for 12 years, currently working at the Child Rehabilitation Department. Through her work, she gains valuable experience working with children, adolescents, their parents and professional workers of educational

institutions. She recognizes the importance of a good therapeutic relationship. In addition to the TA approach, she also includes mindfulness, Cognitive behavioral therapy (CBT), Eye movement desensitization and reprocessing (EMDR) in her work with clients. She works as a psychology lecturer for nursing and speech therapy students. She is the author of several scientific research and professional articles.

Uroš Metljak: Psihoterapevtova obravnava samomorilnosti pri mladostnikih – med protokolom in intuicijo

Oblika prispevka: diskusijska delavnica

Ključne besede: samomorilnost, ocena samomorilne ogroženosti, avtoagresivno vedenje, transfer, kontratransfer, čustvena regulacija

V teoriji in praksi ocenjevanja samomorilne ogroženosti so znani ocenjevalni protokoli in pripomočki, npr. kontinuum od pasivne želje do samomorilnega zaključka, vendar psihoterapevti na tem področju nimamo enotne prakse. Na delavnici bomo zato najprej iskali odgovore na vprašanje, kaj bi lahko bili elementi začetnega in kaj kontinuiranega ocenjevanja samomorilnosti. Posvetili se bomo bolj latentnim in dalj časa trajajočim stanjem ter posrednemu zaznavanju ogroženosti preko sprememb v mladostnikovem funkcioniranju, še posebej skozi transfer in kontratransfer. Pri iskanju možnih oblik obravnav se bomo spraševali po (psihološki) funkciji, ki jo prinaša permanentna prisotnost ideje samomora kot olajšanja, celo možne posameznikove izbire, ter po iskanju ciljev psihoterapije, ki bi na daljši rok lahko privedli do umika oz. zmanjšanje te potrebe. Terapevtovo udeleženo [involvement] bomo opredelili kot temeljni dejavnik prepoznavanja akutne ogroženosti ter razmišljali o hipotezi, da lahko terapevtski odnos postane potencialna »ovira« oz. zaščita pred samomorilnim poskusom. Diskutirali bomo tudi o prednostih in slabostih ter načinih terapevtove dosegljivosti v visoko rizičnih situacijah. Ob koncu se bomo le dotaknili teme vpliva terapevtovega (ne)strinjanja s samopoškodbenim vedenjem in uporabo psihoaktivnih snovi na siceršnjo iskrenost ter se vprašali, ali lahko pravkar navedene »rešitve« »sprejmemo« kot začasen pripomoček zmanjševanja verjetnosti samomorilnega poskusa.

Uroš Metljak se je na poklicni poti dobrih 20 let večino časa ukvarjal z mladostniki s čustvenimi in vedenjskimi težavami, razen pet let kot terapevt pretežno odraslim odvisnikom od prepovedanih drog v psihiatrični bolnišnici. Življenjski svet mladostnikov je pet let spoznaval tudi kot vzgojitelj v vzgojnem zavodu. Zadnjih 12 let deluje kot psihoterapevt, h kateremu vse pogosteje prihajajo pretežno mladostniki z izrazitejšimi težavami na področju duševnega zdravja,

mnogi od njih z dolgoletno preteklo ali akutno samomorilno ogroženostjo. Čeprav pozna znane pristope za obravnavo mladostnikov z izrazitejšimi težavami v čustveni regulaciji, npr. dialektično vedenjsko terapijo, ohranja pri naslavljanju težav pretežno odnosni pristop, temelječ na izhodiščih integrativne psihoterapije.

Urška Žugelj: Igriva navezanost: Negovanje odnosa z otrokom kot terapevtsko orodje

Oblika prispevka: izkustvena delavnica

Ključne besede: navezanost, igra, odnos med odraslim in otrokom, vedenjske težave, čustvene težave, učne težave

Na delavnici bomo raziskovali moč odnosov za pomoč otrokom in mladostnikom. V stroki obstaja močno soglasje, da so odnosi s pomembnimi odraslimi najpomembnejši dejavnik za dobrobit in razvoj otroka. Vse večje zahteve vsakdanjega življenja in premajhna zavest o potrebah otrok pa so pogosto v nasprotju z zaščito teh odnosov. Ko jim podporni odnosi niso na voljo, otroci doživijo separacijo, ki se na fiziološki ravni doživlja kot stres. Na delavnici bomo odkrivali zakonitosti otrokove potrebe po navezanosti na različnih stopnjah razvoja skladno z Neufeldovim razvojnim pristopom, ki temelji na navezanosti. Pokazali bomo, kako lahko z upoštevanjem navezanosti pomagamo otrokom in mladostnikom ter jih podpiramo bodisi neposredno kot terapevti ali preko njihovih staršev ali drugih skrbnikov (npr. učiteljev). Izkustveno bomo raziskali šest stopenj razvoja navezanosti in tako identificirali možne vstopne točke v odnos in zadovoljevanje potreb otroka. S tega mesta bomo raziskali oblikovanje ritualov in praks navezanosti, ki jih je mogoče uporabiti za podporo, razvoj ali popravljanje odnosov na vsaki od stopenj. Poudarek bo na oblikovanju igrih intervencij, ki jih lahko uporabimo v terapevtski sobi ali ponudimo staršem kot način povezovanja z otrokom.

Dr. Urška Žugelj je razvojna psihologinja in psihoterapevtka pod supervizijo. Zaključuje študij telesne psihoterapije v šoli TepSyntesis iz Beograda (Srbija). Poleg telesne psihoterapije se zadnjih nekaj let izobražuje tudi na Neufeld Institute iz Kanade, kjer trenutno začenja pripravništvo pod vodstvom dr. Gordona Neufelda in se usposablja na njihovem programu Parent Consultant. Posebej se zanima za področje navezanosti in negovanja odnosov kot ključnega dejavnika dobrobiti otrok in odraslih. Kot predavateljica sodeluje tudi v pedagoškem procesu Oddelka za psihologijo Univerze v Mariboru, kjer predava razvojno psihologijo in teorijo navezanosti. Pri svojem delu s starši in učitelji združuje prvine telesne psihoterapije in prvine na navezanosti utemeljenega razvojnega pristopa dr. Gordona Neufelda. Bolj kot usmerjenost na usvajanje tehnik in spretnosti v svojem delu poskuša odraslim približati otroka in jim pomagati

videti, kaj otrok potrebuje za optimalen razvoj svojega potenciala. Verjame, da smo odrasli odgovor na potrebe otrok.

Pika Polona Bižal: Igralne teme v igralni terapiji – ključ do otrokovega notranjega sveta

Oblika prispevka: predstavitev primera, diskusijska delavnica

Ključne besede: igralne teme, čustvene potrebe otroka, koncept na otroka naravnane nedirektivne igralne terapije (CCPT)

Child Center Play Therapy (CCPT) ali po slovensko na otroka naravnana igra nudi otroku varen ovir za izpostavljanje njegovih aktualnih težav ter z njimi povezanih potreb. Poleg posebne igralnice, strukturirano urejenega materiala (igra), je bistveni del pristopa na otroka naravnani terapevt, ki otroka empatično spremlja, reflektira otrokova notranja doživljanja in skozi odnos ponuja otroku varen prostor ter hkrati model odraslega, ob katerem lahko otrok skozi igro izpostavi in razreši lastne težave. Pomemben del otrokove igre so igralne teme. Skozi igralne teme terapevt prepozna otrokove trenutne izzive, želje, interese, potrebe. Agresivne igralne teme ter potreba po moči, kontroli, teme, povezane z družinskimi odnosi, negovalne teme, teme, povezane z varnostjo, raziskovalne teme in teme preizkušanja lastnih veščin, teme povezovanja. Pomembnost posamezne teme je izražena skozi njeno intenziteto, kontinuiranost, otrokovo angažiranost. Teme otrokove igre se skozi proces igralne terapije spreminjajo, izzvenevajo, pojavljajo se nove. Igralnemu terapevtu ponujajo možnost sledenja procesu razreševanja otrokovih težav, dajejo mu potrebne informacije, kako otroka podpreti v njegovem življenjskem okolju, ponujajo mu priložnost za ustrezno naslavljanje otrokovih potreb ob predajanju informacij za otroka pomembnim odraslim.

Pika Polona Bižal je po izobrazbi profesorica defektologije, igralna terapevtka praktik ter učiteljica čuječnosti za otroke. Dvajset let je svoje delo opravljala v okviru zdravstvenih ustanov, trenutno je zaposlena na OŠ Valentina Vodnika v Ljubljani. Od leta 2014 ima tudi zasebno prakso, Poučno svetovalnico, znotraj katere izvaja igralno terapijo. Z otroki in mladostniki se v okviru svojega dela srečuje že vrsto let. Najpogosteje k njej v obravnavo pridejo otroci in mladostniki z različnimi primanjkljaji, razvojnimi motnjami, čustvenimi in vedenjskimi težavami. V zadnjem obdobju, po opravljenem izobraževanju igralne terapije ter pridobitvi naziva igralni terapevt praktik, se intenzivno srečuje zlasti z otroki in mladostniki s čustvenimi težavami, v različnih kriznih situacijah, z otroki po različnih travmatskih izkušnjah. V okviru igralne terapije aktivno sodeluje s številnimi strokovnimi sodelavci in ustanovami. Zaradi potrebe po strokovni rasti in kritični presoji lastnega dela se neprestano izobražuje in sodeluje v različnih supervizijskih in intervizijskih skupinah.

Barbara Krnc in Blanka Palčič: Kaj je tisto, kar deluje v psihoterapiji z mladostniki? Nagovarjanje terapevtskih prepričanj pri delu z mladostnikom

Oblika prispevka: izkustvena delavnica

Ključne besede: prepričanja zunanjega nadzora, prepričanja notranjega nadzora, samopresoja, mladostnik, psihoterapevtski odnos

Vključenost v skupino predstavlja vsakemu posamezniku svojevrstno osebno izkušnjo in možnost kvalitetnega samopresejanja na področju psihosocialne in duševne kondicije. Na izkustveni delavnici bo najprej predstavljen primer dela v skupini mladih na prehodu v odraslost ob uporabi pristopa realitetne terapije (v nadaljevanju RT), nato pa bodo udeleženci preko lastne izkušnje v izbrani situaciji prepoznavali svoja prepričanja in si s tem omogočili boljše razumevanje samega sebe, svoje vedenje, misli in občutke ter pričakovanja, ki jih naslavljajo nase kot terapevta v psihoterapevtskem odnosu z mladostnikom.

Sprehod po Karpmanovem trikotniku bo omogočil raziskovanje različnih prepričanj in prepoznavanje prevladujočih vlog v odnosu ob mladostniku s ciljem boljšega razumevanja vzvodov prevzemanja skrbi zase ob drugih. Koncept Karpmanovega trikotnika je razvil psiholog in dramski terapevt Stephen Karpman. Gre za model, ki prikazuje dinamiko medsebojnih odnosov in vlog, ki se pogosto pojavljajo v konfliktnih situacijah. Trikotnik gradijo tri glavne vloge: žrtev, reševalec in preganjalec. Te vloge povezujemo s temeljnimi prepričanji o funkcioniranju človeškega vedenja in na njih temelječimi tipičnimi vzorci vedenja, ki se lahko pojavijo med ljudmi v različnih nezadovoljujočih situacijah.

Cilj izkustvene delavnice je prepoznati namenskost svojega delovanja in skozi katera prepričanja delujemo, saj so prav ta najpomembnejši del našega odnosa z drugimi. Tudi našega vlogi terapevta ob mladostniku. Skladno s spreminjanjem svojih prepričanj spreminjamo svoje celostno vedenje in pričakovanja, ki jih naslavljamo nase v vlogi terapevta ob klientu. Ker gre za izkustveno delavnico v skupini psihoterapevtov, bomo razmišljali o nelagodnih situacijah v skrbi zase ob klientu ter ugotavljali, kaj je tisto, kar v psihoterapiji deluje pri delu z mladostniki in kaj kdo prepozna kot uspeh v psihoterapiji s to ciljno skupino. Skupaj bomo podelili svoja razmišljanja, vprašanja, odgovore. Delavnico bomo zaključili z diskusijo in refleksijo lastne izkušnje.

Barbara Krnc je psihoterapevka realitetne terapije, kovčinja, supervizorka Inštituta Williama Glasserja (ZDA). Z realitetno terapijo se ukvarja od leta 1998. Je članica učiteljskega zbora Evropskega inštituta za realitetno terapijo, katerega soustanoviteljica je. Izobražuje v docertifikatnem programu iz teorije izbire, realitetne terapije in negospodovalnega vodenja v Sloveniji. V okviru psihoterapevtskega izobraževanja deluje kot učiteljica trenerka, supervizorka klinične

prakse in terapevka za osebno izkušnjo. Profesionalno se je kalila pri delu v šolstvu, deset let je delala na penološkem področju s storilci kaznivih dejanj v Zavodu za prestajanje kazni zapora, v vlogi supervizorke pri izvajanju edukacije iz realitetne terapije, izvajanju prakse psihoterapije, izvajanju različnih skupin, osnovanih na teoriji izbire, na stalnih strokovnih izpopolnjevanjih. Zadnjih 14 let ima zasebno psihoterapevtsko prakso, ki jo izvaja v Svetovalnici Evropskega inštituta za realitetno terapijo v Kopru. Največ izkušenj ima z vedenjskimi in vzgojnimi težavami, problematiko pregorelosti, odvisnosti, učnimi težavami, partnerskimi, psihosomatskimi težavami in drugimi težavami v duševnem zdravju.

Blanka Palčič v vlogi specializantke v edukaciji za psihoterapevko realitetne terapije psihoterapevtsko prakso pridobiva ob populaciji mladih na prehodu v odraslost. Zaposlena v univerzitetnem kariernem centru tudi izvaja številna svetovanja in delavnice tako za dijake kot študente. V obdobju od marca do oktobra 2022 je aktivno sodelovala pri izvajanju edukativno izkustvene skupine za mladostnike, poimenovane »Fitnes za življenje«, in se ob tem z namenom ozaveščanja svoje pozicije ob udeležencih samopresojala ob prevzemanju iniciativ nagovarjanja in raziskovanja mladostniškega sveta z uporabo kreativnih tehnik.

Andreja Vukmir Brenčič: Ko otroci v terapiji ne zmorejo sodelovati – otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami

Oblika prispevka: predstavitev primera, predavanje

Ključne besede: otroci in mladostniki, čustvene in vedenjske motnje, razvojna travma, terapija z otroki s čustvenimi in vedenjskimi motnjami

Otroci, nameščeni v Strokovni center Planina, se soočajo s številnimi vedenjskimi in čustvenimi motnjami. Prihajajo iz družin s kompleksnimi težavami, iz depriviligiranih okolij in iz ločitvenih postopkov, v katerih je prisoten visok konflikt ali nasilje.

Njihovi starši izvirajo iz travmatičnih okolij in se soočajo s številnimi težavami.

Pred namestitvijo v centru so bili obravnavani v različnih sistemih, a vsa dosedanja pomoč ni bila učinkovita. Namestitev v Strokovni center je zadnja možnost, ki so jo imeli, in večina je ni sprejela prostovoljno.

Njihovo razumevanje težav se bistveno razlikuje od tega, kako težave vidijo strokovnjaki, ki so jih doslej že obravnavali (npr. socialni delavci, pedopsihiatri). Otroci in mladostniki psihosocialnim programom v večini niso naklonjeni in jih odkrito zavračajo.

Predstavili bomo, kako organizirati psihoterapevtsko pomoč za otroke in mladostnike, ki v terapiji ne želijo sodelovati, kakšna je vsebina, katere terapevtske metode lahko uporabimo, predvsem pa, kako z njimi vzpostaviti odnos, saj so prav v tem, v samem jedru, tudi najbolj oškodovani.

Terapevti se pri delu z njimi srečujejo v globokimi občutki nemoči, brezupa, zato veliko terapevtov nad to populacijo enostavno obupa. Za terapevta je pomembno, da ve, da ti otroci in mladostniki potrebujejo, da jih nekdo vzljubi, da nad njimi ne obupa, da zdrži in da ima glede terapevtskih ciljev realne predstave.

Andreja Vukmir Brenčič je licencirana terapevtka in supervizorka zakonske in družinske terapije. Kot svetovalna delavka in družinska terapevtka je zaposlena v Strokovnem centru Planina, kjer izvaja družinske terapije s starši, družinami ter otroki in mladostniki, ki so nastanjeni v zavodu. Je ustanoviteljica ter strokovni vodja zasebnega družinskega centra Pogled. Izdala ter uredila je knjige Celostni razvoj otroških možganov, Vzgoja brez drame, Vihar v glavi ter Možganologija starševstva. Je tudi avtorica številnih knjig za otroke.

SIMPOZIJ

Glas otroka in varstvo koristi otroka v primerih ločitev, kjer je prisoten visok konflikt ali nasilje – vloga psihoterapevta in drugih strokovnjakov v mreži pomoči otroku

V postmodernih družbah narašča število razvez zakonskih zvez, s tem pa posledično tudi število enostarševskih in reorganiziranih oz. sestavljenih družin (Švab, 2001). V Sloveniji se je leta 2022 razvezalo 2149 parov, na 1000 prebivalcev je pa bilo zabeleženih 317,5 razveze (SURS, 2024). Razveza predstavlja enega izmed najbolj stresnih dogodkov v življenju družine – tako za otroka kot tudi za bodoča bivša partnerja oz. starša. Do razveze zakonske zveze oz. ločitve v Sloveniji lahko pride na dva načina: *sporazumno* (oba zakonca soglašata z ločitvijo, sama sta se dogovorila o varstvu in vzgoji otrok, njihovem preživljanju in stikih ter delitvi premoženja) in *brez sporazuma* (ko se zakonca ne moreta sporazumeti o razvezi zakonske zveze ali o drugih vprašanjih v zvezi s skupnimi otroki ali skupnim premoženjem) (Na sodišču, b. d.).

V psihoterapiji se pogostokrat srečujemo z otrokom in mladostnikom, ki se sooča s kompleksnimi stiskami kot posledicami ločitve oz. razveze, kjer je prisoten visok konflikt med bivšima partnerjema, pogostokrat pa tudi (zunanjim očem) skrito nasilje v družini. Slednje je pogostokrat spregledano, ko gre za nasilje v obliki »prikritega nadzora« (angl. *coercive control*), ki ni njuno povezano s fizičnim nasiljem, pri njem pa gre za uporabo taktik in strategij izsiljevanja, zatiranja, izolacije žrtve, za grožnje, mračenje (angl. *gaslighting*), zasledovanje in opazovanje žrtve, z mikro upravljanjem življenja žrtve ipd. Nasilje povzročitelja/ce nasilja nad žrtvijo (in otrokom) se v primeru ločitev, kjer je prisotno nasilje na način s strani institucij spregledanega prisilnega nadzora, z razvezo pogostokrat ne konča, ampak se po razvezi oz. razpadu zunajzakonske skupnosti še stopnjuje ali pa se spremeni način povzročanja nasilja (Stark, 2023). Nevarnost za to je večja, če strokovnjaki (psihoterapevti, socialni delavci, odvetniki, sodni izvedenci, sodniki, policisti itn.), ki sodelujejo z otrokom in družino v času razveze in po njej, ne razlikujejo dobro med »visokim konfliktom« in »nasiljem v družini« oz. če ne prepoznavajo dobro taktik in strategij prisilnega nadzora nad žrtvijo (materjo, otrokom). Prepogostokrat se v sistemu zaščite otroka v takih primerih zgodi, sploh če sistem pristaja na uporabo strokovno spornih konceptov, kot je »sindrom starševskega odtujevanja«, da sistem stopi na stran povzročitelja nasilja – s tem pa se utiša glas žrtve nasilja in otroka (Leskošek, 2023). Na tak način sistem zaščite otrok, vključno s sodnim sistemom, reproducira nasilje v družini na sistemski ravni.

